

«Jeg kjenner meg ikke alltid igjen i den virkeligheten som media beskriver»

- En kvalitativ intervjustudie om profesjonsforståelser
mellom barnevernskonsulenter og journalister

Masteroppgave

Masterstudium i sosialfag - barnevern

november 2023

Kandidatnavn: Malene Fallstein
Emnekode: SBV5910

Antall studiepoeng: 40p

Fakultet for samfunnsvitenskap

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Forord

Dette masterprosjektet er mitt største prosjekt noensinne. Prosjektet markerer slutten på fem år med studier, og endelig leverer jeg det fra meg. Masteroppgaven har vært en lang og lærerik prosess hvor jeg har fått styrket min faglige kompetanse og personlige utvikling.

Når jeg først skulle gå i gang med et så stort og tidkrevende prosjekt, var det viktig for meg å finne et tema jeg virkelig hadde lyst til å skrive om. Takket være min veileder Marianne Buen Sommerfeldt, har jeg fått god hjelp og veiledning til å gjennomføre et prosjekt som har gitt meg stor innsikt i to viktige, men ulike profesjoner.

Jeg vil rette en spesiell takk til alle de som har vært til hjelp og støtte i prosessen; Informantene som har deltatt i studien og delt sine erfaringer med meg, kollegaene mine som har vært flotte drøftingspartnere, arbeidsplassen min som har lagt forholdende til rette slik at jeg har kunne skrive denne masteren og min fantastiske samboer som har stilt opp, støttet og motivert meg

Sammendrag

Barnevernstjenesten befinner seg med jevne mellomrom i situasjoner hvor tjenesten eller enkeltsaker blir omtalt i media. Den 8. januar 2023 skjedde det igjen. Mina Alexandra og Mille Andrea Hjalmsen ble funnet døde bare 16 år gamle etter en narkotikaoverdose. Siden barnevernstjenesten hadde den daglige omsorgen for tvillingene Mina og Mille, ble også barnevernet en naturlig del av mediebilde (Moland & Nordli, 2023). Bakgrunnen for dette studiet var mine mange spørsmål tilknyttet barnevernet og media sin håndtering av Spydeberg-saken i mediebildet.

Selv om jeg hadde flere spørsmål knyttet til håndteringen av Spydeberg-saken i media, var utfordringen at jeg ikke hadde nok kunnskap om media sin profesjon. Jeg hadde manglende innsikt i hvordan media foretok sine vurderinger og avgjørelser. Det bestemte jeg meg for å endre på. Jeg ønsket å åpne opp for en dialog mellom profesjonene. Denne studien tar for seg profesjonsforståelse mellom barnevernskonsulenter og journalister i praksis.

Problemstillingen for studiet er: Hvilke profesjonsforståelser kommer til uttrykk i intervjuene med barnevernskonsulenter og journalister, og hvordan kan dialog mellom profesjonene muliggjøre økt nyansering av barnevernssaker i mediebildet?

Datamaterialet i dette studiet er innsamlet gjennom en kvalitativ intervjustudie. Intervjuene har blitt gjennomført i form av et fokusgruppeintervju og to semistrukturerte intervjuer. Utvalget av informanter består av totalt fire barnevernskonsulenter og fire journalister fra ulike aviser. Informantene har varierende erfaring fra barnevernssaker i mediebildet. Den analytiske tilnærmingen til datamaterialet er belyst gjennom en tematisk analyse og fremstillingen bygger på Johannessen sin oppskrift. Den tematiske analysen til Johannessen består av fire sentrale faser (Johannessen et al., 2018). Målet med den tematiske analysen har vært å skape en oversikt over de mange spørsmålene og temaene som kom frem i dialogen, samt hvordan man skal tolke funnene.

Mine funn gir et bredt innblikk i journalister og barnevernskonsulenter sin profesjonsforståelse og håndtering av barnevernssaker i media. Funnene mine viser også at dialog på tvers av media og barnevernstjenesten er et utforsket område. Det holder ikke å

skriftliggjøre forholdet mellom media og barnevernstjenesten. Det må prøves ut i praksis. Basert på mine funn kan media og barnevernstjenesten i større grad nyttiggjøre seg av hverandre. Det at informantene har ulike profesjonsforståelser er ikke et hinder for dialog og samarbeid. Det krever imidlertid at man setter av mer tid til å forstå hverandres profesjoner. Til slutt viser også mine funn at dialog på tvers av profesjoner, kan bidra til mer kunnskap, nyansering og kvalitet i medieomtalen av barnevernssaker.

Abstract

Child protective services occasionally find themselves in situations where their services or individual cases are discussed in the media. It happened again on January 8, 2023. Mina Alexandra and Mille Andrea Hjalmsen were found dead at just 16 years of age due to a drug overdose. Since child protective services had daily custody of the twins Mina and Mille, child protective services became a natural part in the media (Moland & Nordli, 2023). The background for this study was my numerous questions regarding child protective services and the handling of the Spydeberg-case in the media.

Despite having several questions related to the handling of the Spydeberg-case in the media, the challenge was my insufficient knowledge about the media profession. I had limited insight about how the media made their assessments and decisions. I decided to do something about that. I wanted to facilitate a dialogue between the professions. This study addresses the professional understanding between child protective service consultants and journalists in practice. The research question for the study is: What professional understandings are expressed in the interviews with child protective service consultants and journalists, and how can dialogue between the professions enable a more nuanced portrayal of child protection cases in the media?

The data in this study was collected through a qualitative interview study. The interviews were conducted in the form of a focus group interview and two semi-structured interviews. The informant sample consists of a total of four child protective service consultants and four journalists from different newspapers. The informants have different experience with child protection cases in the media. The analytical approach to the data is shown through a thematic analysis, and the presentation is based on Johannessen's recipe for thematic analysis. The analysis consists of four central phases (Johannessen et al., 2018). The goal of the thematic analysis was to create an overview of the many questions and themes that emerged in the dialogue, and how to understand it.

My findings provide a comprehensive insight into the professional understanding of journalists and child protective service consultants. My findings also indicate that cross-

professional dialogue between the media and child protective services is an unexplored area. It is not enough to document the relationship between the media and child protective services in writing; it needs to be put into practice. Based on my findings, the media and child protective services can more effectively leverage each other. The fact that the informants have different professional understandings is not a hindrance to dialogue and collaboration. However, it requires a greater effort and time to understand each other's professions. Lastly, my findings also show that dialogue between professionals can contribute to greater knowledge, nuances, and quality in media coverage of child protection cases.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	2
Abstract	4
1. Innledning	9
1.1 Tidligere forskning	11
1.2 Tema og problemstilling	12
1.3 Oppgavens oppbygning	13
1.4 Oppgavens avgrensning	13
2. Teoretisk rammeverk	14
2.1 Profesjoner	14
2.1.1 Profesjonsetikk	15
2.1.2 Tverrfaglig samarbeid i et profesjonsetisk perspektiv	16
2.2 Tillit	18
2.2.1 Mistillit og tillit	20
2.2.2 De små skritts metode	21
2.3 Jürgen Habermas	22
2.3.1 Offentlige meninger	22
2.3.2 Kommunikativ handling	24
3. Metode	25
3.1 Vitenskapsteoretisk standpunkt	26
3.2 Forskningsstrategi	27
3.2.1 Kvalitativ metode	27
3.2.2 Intervju	28
3.2.3 Intervjuguide	30
3.2.4 Utvalg og kriterier for utvalg	32

3.2.5 Gjennomføring av intervju og transkribering.....	36
3.3 Tematisk analyse av data	37
3.4 Forskningsetiske hensyn	40
3.5 Kvalitetsvurdering av studien	43
3.5.1 Reliabilitet	43
3.5.2 Validitet	44
4. Presentasjon og analyse av funn.....	45
4.1 Profesjonsforståelse.....	46
4.1.1 Media tar frem gapestokken	48
4.1.2 «Jeg kjenner meg ikke alltid igjen i den virkeligheten som media beskriver»	49
4.2 Tverrfaglig samarbeid.....	51
4.2.1 Et åpnere barnevern	51
4.2.2 Hvem skal tale saken?	53
4.2.3 En gjensidig mistillit?.....	55
4.3 Etiske hensyn i barnevernssaker.....	56
4.3.1 Personvern	56
4.3.2 Når foreldre opphever taushetsplikten	59
4.3.3 Foreldrevern og ytringsfrihet.....	61
4.4 Medienes påvirkningskraft	62
4.4.1 Den fjerde statsmakt.....	62
4.4.2 Ikke alt har en nyhetsverdi	64
4.4.3. Påvirke dagsordenen.....	65
5. Drøfting av funn	66
5.2 Ulike perspektiver på personvern og taushetsplikt.....	70
5.3 Kunnskap og kvalitet i medieomtalen	74
5.4 Behovet for felles etiske retningslinjer	78
6. Konklusjon	80

7. Litteraturliste:	83
8.Vedlegg.....	90

1. Innledning

Barnevernstjenesten og media er to forskjellige systemer med ulike samfunnsmandater. Jf. lov om barnevern, er barnevernstjenesten sitt mandat å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid (Barnevernsloven, 2021, § 1-1). I tillegg skal barnevernstjenesten gi familier hjelp og støtte i vanskelige situasjoner (Figenschow et al, 2006, s. 165). Ansatte i barnevernstjenesten jobber i et landskap som er bredt og variert (Kojan & Christiansen, 2019, s. 20). Dermed kan også arbeidet være både utfordrende og komplekst. Når man skal fatte beslutninger i barnevernstjenesten, er man avhengig av at grunnlaget for beslutningen ikke er preget av tilfeldigheter, moralske reaksjoner eller den enkelte medarbeider sin personlige preferanse (Kojan & Christiansen, 2019, s. 20). Ved handlinger og avgjørelser som berører barn skal de ansatte ta utgangspunkt i barnets beste, som er et grunnleggende hensyn i det barnevernsfaglige arbeidet (Barnevernsloven, 2021, § 1-3).

Media har derimot en viktig demokratisk oppgave på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. De skal fungere som kanaler for opplysningsarbeid og som forum for politisk debatt (Aalberg & Elvestad, 2012, s. 11). Medienes samfunnsrolle er definert i Værvarsom plakaten som beskriver de profesjonsetiske reglene for pressen (Pressens faglige utvalg, 2021). Media har blitt en naturlig del av hverdagen vår. Enten man liker det eller ikke så kommer man borti media på en eller annen måte. Aalberg & Elvestad formidler at uttrykk som informasjon- og mediesamfunn viser posisjonen media har i dagens samfunn (Aalberg & Elvestad, 2012, s. 7). Selv om mediene ikke har noen formell makt i samfunnet, kalles de likevel den fjerde statsmakt. Det skyldes pressen sin mulighet til å sette saker på dagsordenen. Det ligger mye makt i det å kunne bestemme hva folk er opptatt av og snakker om (Bang, 2007, s. 224).

Barnevernstjenesten befinner seg med jevne mellomrom i situasjoner hvor tjenesten eller enkeltsaker blir omtalt i media. I den forbindelse, har barnevernet de senere årene hatt et større fokus på hvordan man skal imøtekomme samfunnets behov for informasjon og åpenhet. Bufetat har laget en egen journalisthåndbok, som media kan benytte seg av for å innhente informasjon om hvordan barnevernet arbeider (Bufetat, u.å). På Bufdir sine

hjemmesider har de også utformet en faglig anbefaling til barnevernet med gode råd til mediekontakt (Bufdir 2021). Selv om det utformes håndbøker og retningslinjer for hvordan man skal jobbe for mer dialog og samarbeid mellom profesjonene, har slike skriftlige dokumenter en tendens til å bare blir liggende ubrukt i en hektisk arbeidshverdag. Basert på nyere barnevernssaker som har vært i mediebildet, fremkommer det at barnevernet ikke følger bufdir sine anbefalte retningslinjer for mediekontakt. Nyhetsbilde er dermed tidvis preget av en ensidig virkelighet.

Bakgrunnen for valg av tema og problemstilling var Aftenposten sin artikkel om tvillingene Mina og Mille (Moland & Nordli, 2023). I denne studien vil hendelsen heretter bli omtalt som Spydeberg-saken. Tvillingene bodde på en barnevernsinstitusjon i Spydeberg. Den 8. januar 2023 ble Mina og Mille funnet døde bare 16 år gamle etter en narkotikaoverdose (Moland & Nordli, 2023). Spydeberg-saken ble omtalt i alle de store nyhetsbyråene.

Barnevernstjenesten var også en naturlig del av mediebildet, fordi jentene bodde på en barnevernsinstitusjon. Jeg jobber selv i en barnevernstjeneste, og følger opp ungdommer som bor på institusjon. Spydeberg-saken vakte derfor mange følelser og spørsmål knyttet til både media og barnevernet sin håndtering av saken i offentligheten.

I første omgang lurte jeg på hvorfor media og Aftenposten ikke var mer forsiktige med å publisere navn og bilde på tvillingene? De var jo bare ungdommer. For det andre, lurte jeg på hvorfor Bufetat valgte å ikke kommentere saken i media? Jeg tenkte at det å gi en tilbakemelding til media, må jo være mye bedre enn å svare «ingen kommentar». Det tredje jeg bet meg merke i var at Aftenposten og flere andre mediehus feilinformerte om at barnevernstjenesten hadde omsorgen for jentene. Denne informasjonen ble imidlertid rettet opp i etterkant.

Selv om jeg hadde flere spørsmål knyttet til håndteringen av Spydeberg-saken i media, var utfordringen at jeg ikke hadde nok kunnskap om media sin profesjon. Jeg hadde ingen formening om hvordan media foretok sine vurderinger. Det bestemte jeg meg for å gjøre noe med. Jeg ønsket derfor å åpne opp for en dialog mellom profesjonene. Min umiddelbare tanke var at hvis jeg som barnevernskonsulent ikke visste hvordan media jobber, så er det også en betydelig sjanse for at media ikke kan nok om profesjonen til

barnevernskonsulenter, og de problemstillingene barnevernstjenesten står ovenfor hver dag.

1.1 Tidligere forskning

Den første boken jeg leste som en forberedelse i prosessen med studiet var: *Barnevern, medier og jus*. Boken tar utgangspunkt i Kvæningen-saken, og henvender seg til journalister, jurister og barnevernsansatte, evt andre yrker som er interessert i temaet åpenhet, barnevern og media (Figenschow et al, 2006). Boken drøfter ulike spørsmål som er relevante for min problemstilling. I tillegg retter boken et kritisk søkelys mot barnevernsansatte og journalister. Spørsmålene og temaene som diskuteres i denne boken har jeg tatt med meg inn i mitt eget studie. Det jeg opplevde som en utfordring var at boken ble skrevet i 2006. Med tanke på samfunnsutviklingen, lovverket og dagens informasjonssamfunn har det skjedd mye på 17 år, men flere av problemstillingene som Figenschow løfter frem er fremdeles gjeldene i dag.

Gjennom mine søk på Google og Oria.no oppdaget jeg at det har blitt skrevet mindre om barnevernstjenesten og redaksjonell media etter at sosiale medier vokste frem i popularitet. Det er minimalt med oppdatert informasjon skrevet de siste ti årene om mitt tema. Selv om det ikke var store mengder oppdatert kunnskap om profesjonsforståelser, var det imidlertid flere gode artikler og avhandlinger som jeg har innhentet teoretisk kunnskap og inspirasjon fra. Masteroppgaven til Pernille Hjertø som skriver om barnevernets omdømme og medias påvirkning, har vært til stor inspirasjon i denne oppgaven (Hjertø, 2017). Hennes avhandling belyser media sin påvirkningskraft og hvordan barnevernet blir fremstilt i de store norske avisene. Funnene til Hjertø viser at barnevernstjenesten blir i en overvekt av norske avisartikler presentert negativ. Hennes bidrag blir tematisert i drøftingen min.

Etter å ha lest Johannesdottir sin artikkel om tverrprofesjonell undervisning mellom journaliststudenter og barnevernspedagoger, ble jeg inspirert til å lage mitt eget «undervisningsopplegg» (Johannesdottir, 2013, s. 146-156). På denne måten kunne jeg innhente dagsaktuell informasjon i mangel på oppdatert skriftlig datamaterialet. Jeg ønsket å samle journalister og barnevernskonsulenter til en utforskende dialog om hverandres profesjoner. I studien til Johannesdottir deler hun erfaringer fra et tverrprofesjonelt

undervisningsopplegg. Studien viser at mye tyder på at mer kunnskap om hverandres profesjoner og metoder, kan bidra til å øke en gjensidig tillit til hverandre.

Journalisthåndboken som Bufetat har skrevet til journalister (Bufetat, u.å.), samt Bufdir sine faglige anbefalinger til barnevernet om gode råd til mediekontakt (Bufdir 2021), har vært mitt utgangspunkt for hvordan jeg forstår barnevernets holdninger til mediekontakt i denne studien. Bufdir publiserte også en undersøkelse fra 2019. Denne undersøkelsen hadde som målsetning å kartlegge befolkningens holdninger og tillit til barnevernet. Jeg vil i oppgaven trekke ut noen relevante tall fra denne undersøkelsen (Bufdir, 2019). For å innhente kunnskap om det journalistiske arbeidet til drøftingsdelen, har jeg brukt journalistisk litteratur fra Tor Bang (2007) og Jostein Gripsrud (2011). Disse bøkene har vært viktige journalistiske kilder til denne studien.

1.2 Tema og problemstilling

Temaet jeg har valgt er profesjonsforståelse mellom media og barnevernstjenesten. Det er et relevant tema i dagens informasjonssamfunn. Profesjonene opererer i et komplekst landskap preget av spenninger, etikk og juridiske føringer. Med bakgrunn i temaet, har jeg utformet en utforskende problemstillingen som er:

Hvilke profesjonsforståelser kommer til uttrykk i intervjuene med barnevernskonsulenter og journalister, og hvordan kan dialog mellom profesjonene muliggjøre økt nyansering av barnevernssaker i mediebildet?

I den første delen av problemstillingen ønsker jeg å belyse ulike typer forståelser og perspektiver omkring yrkesutøvelsen som kommer til uttrykk i intervjuene. Målet er å få et innblikk i hva slags synspunkter og praktiske tilnærminger de ulike profesjonene tar, med utgangspunkt i Spydeberg-saken. I den siste delen av problemstillingen ønsker jeg å undersøke hvordan dialog mellom barnevernskonsulenter og journalister kan muliggjøre en mer nyansert fremstilling av barnevernssaker i mediebildet.

1.3 Oppgavens oppbygning

Kapittel 1 innehar innledning til oppgaven. I innledningen vil det gis en generell beskrivelse av barnevernstjenesten og media sitt samfunnsmandat. Bakgrunnsinformasjonen anses som nyttig for forståelsen av oppgaven, og for å kunne besvare problemstillingen min. Videre i oppgaven presenteres bakgrunnen og valg av tema og problemstilling. Til slutt vises det også til oppgavens struktur og avgrensninger.

Kapittel 2 redegjør for de teoretiske perspektivene som oppgaven er bygget på.

Kapittel 3 redegjør for vitenskapsteorien og metoden som er brukt i studien, samt en gjennomiktig fremvisning av prosjektets oppbygging og gjennomføring. Jeg beskriver også stegvis hvordan jeg utførte den tematiske analysen. Mot slutten av kapittel 3 tar jeg for meg de forskningsetiske hensynene, samt en kvalitetsvurdering av studien.

Kapittel 4 tar for seg funnene etter den tematiske analysen i form av 4 ulike temaer og undertemaer. Jeg vil løpende i kapittel 4 presentere og analysere funnene fra den innsamlede empirien. Presentasjonen av funnene og analysen, danner grunnlaget for å drøfte funnene og besvare problemstillingen.

Kapittel 5 drøfter jeg funnene mine fra de kvalitative intervjuene i lys av de teoretiske perspektivene.

Kapittel 6 tar for seg konklusjonen av studiet. Konklusjonen fungerer som en avslutning på studiet og her vil jeg vurdere mine funn.

1.4 Oppgavens avgrensning

Oppgaven er avgrenset til å undersøke hvilke profesjonsforståelser som kommer til uttrykk i intervjuene med barnevernskonsulenter og journalister, og hvordan kan dialog mellom profesjonene muliggjøre økt nyansering av barnevernssaker i mediebildet?

Med begrepet profesjonsforståelser er jeg inspirert av arbeidet til Angelo og Georgii-Hemming. De formidler at profesjonsforståelser handler om den enkelte profesjons oppfatning av ekspertise, mandat samt praktiske og etiske ferdigheter. Det innebærer hva den utdannede kan og skal (Angelo & Hemming, 2014, s. 26).

I denne studien ønsker jeg å rette fokus mot barnevernkonsulenter som jobber tett på enkeltsaker. Jeg vil også intervju journalister som skriver om barnevernssaker i aviser. I denne studien representerer barnevernskonsulentene barnevernet og journalistene representerer media sin stemme. Profesjonsforståelser som informantene fra barnevernstjenesten og journalister bringer inn, tar utgangspunkt i deres egne opplevelser og forståelser. Barnevernsledere og pressekontakter har ikke vært med som informanter eller bidragsytere til studien.

I oppgaven brukes ordene pressen og media om hverandre. Det skyldes at pressen er en fellesbetegnelse på nyhetsmedier generelt (snl. 2020). Imidlertid skiller man ofte på redaksjonelle medier og sosiale medier. Redaksjonelle medier er aviser, TV og radio som er styrt av en ansvarlig redaktør (Stortinget, 2022). Informantene i studiet er tilknyttet redaksjonelle medier i form av aviser. Jeg har med dette avgrenset meg fra sosiale medier som et tema.

Spydeberg-saken har dannet grunnlaget for denne studien, men det er ikke alle informantene som har jobbet direkte med saken. Det innebærer at informantene fra media og barnevernstjenesten også bringer inn erfaringer fra andre barnevernssaker de vurderer som relevante for temaet.

2. Teoretisk rammeverk

I teoridelen ønsker jeg å belyse teori i tråd med temaer som trådte frem av den tematiske analysen. På bakgrunn av den tematiske analysen vil jeg i dette kapitlet presentere teori om profesjoner, etikk og tillit. Jeg ønsker også å fremheve Jürgen Habermas sine begreper den offentlige mening og kommunikativ handling.

2.1 Profesjoner

Profesjonsbegrepet er i dag et flertydig og omstridt begrep. Begrepet har gjennomgått en stor historisk utvikling de siste tiårene (Christoffersen, 2015, s. 19). Tilbake i 1972 skrev Torgersen at:

«Vi sier at vi har en profesjon hvor en bestemt, langvarig, formell utdanning erverves av personer som stort sett er orientert mot oppnåelse av bestemte yrker som i følge sosiale normer ikke kan fylles av andre personer enn de med den utdannelsen (Torgersen, 1972, s. 8)».

Hvis man deler opp utsagnet fremkommer det tre sentrale hovedelementer i Torgersen sin definisjon på hva en profesjon er. Det første elementet er at ikke alle yrker er profesjoner. Det andre elementet er at en profesjon krever langvarig akademisk utdanning, slik at profesjonsutøveren er kvalifisert for den jobben vedkommende skal utføre. Det siste elementet handler om at bare profesjonen har monopol på yrkesutøvelsen innenfor sitt fag. I lys av Torgersen sin definisjon, ville det betydd at det bare er barnevernspedagoger som kan jobbe i barnevernstjenesten (Christoffersen, 2015, s. 20). Imidlertid er en slik bruk av profesjonsbegrepet gått ut på dato. Grensene mellom profesjoner og semiprofesjoner er i dag mer eller mindre visket ut.

Universitetet i Bergen tilbyr i år nærmere tjuetre profesjonsstudier (UiB, 2023). To av studiene som er listet opp er barnevern og journalistikk. Hvis man skulle tatt utgangspunkt i Torgersen sin formulering av profesjoner, ville ikke journalister eller barnevernspedagoger blitt regnet som profesjoner på 70-tallet. Hvis man er en ufaglært journalist, kan man i dag få en journalistjobb i et mediehus uten formell utdanning. Det samme er også tilfelle i barnevernstjenesten. Det er mulig å jobbe i barnevernstjenesten hvis man har relevant erfaring fra yrkesgrupper med barn. Hva er det da som kjennetegner profesjoner i dag? En klassisk måte å definere profesjonsbegrepet i dagens samfunn, er at en profesjon er et sosialt fellesskap som forvalter et yrkesområde med et samfunnsansvar (Grimen, 2006, s. 19). Når man som yrkesgruppe har et felles politisk mandat, og et samfunnsansvar, kommer også profesjonsetikken kommer tydeligere frem.

2.1.1 Profesjonsetikk

Etikk handler om hva som er riktig og rett å gjøre i ulike situasjoner. Einar Aadland skriver at etikk er en systematisk refleksjon over moralsk praksis (Eide & Skorstad, 2005, s. 45). Etikk blir spesielt viktig når vi mennesker trenger å tenke over det vi gjør, både privat eller i arbeidslivet. Profesjonsetikken kan sees på som et eget område innenfor etikken

(Christoffersen, 2015, s. 23). Christoffersen fremhever at profesjonsetikken er et sentralt og viktig kjennetegn som bidrar til å definere yrkesgruppen som en profesjon.

Profesjonsetikken skiller profesjonene fra andre yrkesutøvere (Christoffersen, 2015, s. 23).

Grimen skriver at profesjonsetikk en kodeks, forstått som et sett med mer eller mindre formaliserte normer og verdier som ivaretar profesjonens samfunnsoppdrag (Grimen, 2006, s. 17). Profesjoner er ikke bare avhengig av formell utdanning, men også en felles forståelse av profesjonsetikk.

Det er yrkesorganisasjonene som sørger for at det blir utarbeidet felles profesjonsetiske regler for sine medlemmer. FO har utarbeidet det yrkesetiske grunnlagsdokumentet for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere. Norsk presseforbund har utarbeidet vær-varsom plakaten for pressen. Målet med felles profesjonsetiske regler er at yrkesutøverne skal styrke sin etiske bevissthet (FO, 2019, s.4). Etisk bevissthet handler om å vekte ulike etiske hensyn mot hverandre. Innenfor profesjonsetikken, vil etisk bevissthet bidra til at man som journalist eller barnevernskonsulent stiller seg spørsmål omkring de avgjørelsene og vurderingene man gjør som profesjonell. Imidlertid påpeker Grimen at profesjonsetikk ikke nødvendigvis er ens egen etikk, men bare en type etikk som den profesjonelle pålegges utenfra eller ovenfra (Grimen, 2006, s. 20). De overordnede etiske føringene kommer ofte til syne i tverrfaglig samarbeid blant profesjoner. I tverrfaglig samarbeid kan ulike profesjoner ha forskjellige etiske føringer.

2.1.2 Tverrfaglig samarbeid i et profesjonsetisk perspektiv

Nordby skriver at i alle former for tverrfaglig samarbeid oppstår den samme utfordringen. Siden samarbeidet foregår på tvers av profesjonsfaglige ståsteder, vil profesjonene arbeide ut ifra forskjellige perspektiver og faglige interesser. De fagspesifikke perspektivene påvirker handlingsvalg, etikk og den etiske virkeligheten til profesjoner (Nordby, 2013, s. 222). Selv om profesjoner arbeider ut ifra ulike perspektiver, løftes tverrfaglig samarbeid frem i politiske styringsdokumenter som noe positivt. Tverrfaglig samarbeid løftes frem fordi samfunnet har stor tro på at tverrfaglighet kan sikre kvalitet, effektivitet og helhetlige tjenester i samfunnet (Willumsen og Ødegård, 2016, s. 47). Likevel kan også samarbeidet være konfliktpreget fordi det involverer profesjoner med ulike etiske forståelseshorisonter og fagspesifikke normer (Nordby, 2010, s.231). De ulike forståelseshorizontene til

profesjonene, bidrar til at det kan være utfordrende å finne frem til hva som er rett og galt å gjøre når profesjoner skal samarbeide. Profesjoner som arbeider med barn, ungdom og familier, er spesielt utsatt for å møte etiske utfordringer i et tverrfaglig samarbeid (Willumsen og Ødegård, 2016, s. 47).

Når barnevernstjenesten og media skal samarbeide om formidling av barnevernssaker, kan det virke som en krevende og konfliktfylt oppgave. Oppgaven er krevende fordi profesjonene har ulikt samfunnsmandat og profesjonsetiske regler. Likevel kan et tverrfaglig samarbeid tjene alle sine interesser så lenge man oppnår etisk enighet. Med etisk enighet mener Nordby at profesjonene bør etterstrebe og finne frem til en grunnleggende felles målestokk for hva som er rett og galt. På denne måten kan man oppnå et godt samarbeid mellom profesjonene, og for de menneskene yrkesutøverne skal ivareta (Nordby, 2012, s. 227). I 2021 laget Bufdir en mediaguide til barnevernstjenestene. Guiden skulle gi gode råd til mediekontakt i barnevernstjenesten (Bufdir, 2021). Imidlertid er guiden utformet som en enveis monolog uten felles etisk enighet mellom pressen og Bufdir. Når man ikke har åpnet opp for et tverrfaglig samarbeid og felles etisk enighet, er risikoen stor for misforståelser og dårlig kommunikasjon (Nordby, 2012, s. 227).

Når det skal formidles barnevernssaker i media, er det et sentralt poeng å unngå misforståelser og dårlig kommunikasjon. Sårbare barn og familier sitt liv må behandles med varsomhet for offentligheten. Misforståelser bør unngås av hensyn til familiene. Den danske filosofen Knud E Løgstrup la grunnlaget for begrepet den etiske fordringen. Han mente at man som profesjonell alltid har andre mennesker sitt liv i sine hender (Christoffersen, 2015, s. 86). Gjennom profesjonen har man makt i form av sin faglige kompetanse til å handle. Det er profesjonsutøveren sitt ansvar å bruke denne makten til å handle ut ifra den andre sitt beste. Løgstrup formidler at andre mennesker sitt liv skal ivaretas gjennom ord og gjerninger som er saklige, fornuftige og hensiktsmessige (Løgstrup, 2010, s. 70). Det krever at profesjonene har tillit i befolkningen og at profesjonene handler etisk riktig.

2.2. Tillit

Når man jobber med mennesker, har man i følge Løgstrup valgt å ha andres liv i sine hender. Mennesker i sårbare situasjoner må derfor ha tillit til den gode viljen hos de profesjonelle og den profesjonelle sine evner (Willumsen og Ødegård, 2016, s. 102). Grimen påpeker at forskning om tillit er uoversiktlig, og det er uklart hva vi vet. Likevel er litteraturen full av utsagn om tillit. Når man arbeider med mennesker, er tillit et sentralt tema (Grimen, 2013, s. 15). I boken til Løgstrup om den etiske fordringen skriver han at tilliten i elementær forstand hører til menneskers liv, og at mennesker har en naturlig tillit til hverandre (Løgstrup, 2010, s. 17). Det er ikke slik at man bare har tillit til mennesker man kjenner. Vi har også naturlig tillit til mennesker vi ikke kjenner. Det ligger i menneskets natur at man tenker at andre vil en vel. Løgstrup skriver at ved normale omstendigheter vil man tro på fremmede menneskers sitt ord, og det er kun når det er særlige grunner til det vi begynner å tvile (Løgstrup, 2010, s. 17).

Løgstrup hevder at tillit er en grunnleggende forutsetning for etisk handling, og at mennesker bør kunne stole på hverandre uten forbehold. Tillit er en forutsetning for et godt samfunn, og vi bør derfor strebe etter å bygge tillit i alle våre relasjoner. Tillit i elementær forstand hører til i enhver samtale, men det krever også at mennesker viser sårbarhet og at man utleverer seg selv (Løgstrup, 2010, s. 24). Løgstrup sin analyse om tillit er på mange måter et forsøk på å avdekke hvordan det mellommenneskelige livet er konstituert. Analysen kan gi oss en forståelse av vår virkelighet. Grimen mener at Løgstrup sin tillitsanalyse er mangelfull. Når man skal forstå et så komplekst fenomen som tillit, kan man i følge Grimen ikke ta utgangspunkt i Løgstrup sine primitive forenklinger (Grimen, 2013, s. 169).

En viktig bidragsyter til forskning på temaet tillit er Niklas Luhmann. Han var en tysk sosiolog som utga sin kjente analyse om tillit i 1968 (Luhmann, 1999, s. 7). Selv om mange mente at Løgstrup sin analyse var mangelfull (Grimen, 2009, s. 31). Skriver Luhmann i likhet med Løgstrup at tilliten er en fundamental kjensgjerning i sosialt liv. Luhmann skriver at: «Uten tillit kunne imidlertid ikke menneske forlate sin seng om morgenen. Ubestemt angst og lammende redsel ville overmanne det (Luhmann, 1999, s. 31)». Luhmann er mest kjent for sitt bidrag om personlig tillit og systemtillit. Personligtillit innebærer at man har tillit til folk

man har kjent over lengre tid, og den personlige tilliten bygger på gjentatt samhandling med andre mennesker (Grimen, 2013, s. 128). Med andre ord øker tilliten mellom mennesker med økt grad av samhandling. Personlig tillit kommer av at mennesker deler felles verdenssyn. Den personlige tilliten er sentralt i et moderne samfunn, da et enkelt system alene ikke kan ha tillit (Luhmann, 1999, s. 81). Et moderne samfunn kan ikke bare holdes sammen av personlig tillit. Det er også nødvendig med systemtillit.

Systemtillit bygger i motsetning til personligtillit på at man ikke kjenner de man velger å stole på. Siden vi i dagens samfunn interagerer med så mange mennesker i løpet av en dag, rekker vi ikke å opparbeide oss erfaringsbasert og personlig tillit til alle. Vi mottar tjenester fra hjelpeapparatet og vi leser nyheter i nasjonale aviser som vi velger å ha tillit til. Fremfor å ha kjennskap til de enkelte menneskene, stoler vi på at systemene sanksjonerer de menneskene som ikke er tilliten verdig (Mangset, 2021). Luhmann formidler at systemtillit forutsetter at systemenes indre kontroller fungerer (Grimen, 2013, s. 129), All kontroll uttrykker en form for mistillit, og all tillit åpner opp for et maktperspektiv (Grimen, 2013, s. 65).

Grimen skriver at analyser av tillit som ikke skriver om makt er naive (Grimen, 2013, s. 65). Maktbegrepet favner i dag ulike forståelser og tolkninger, men det vi vet er at det er i møte med andre mennesker at makten blir reell. Tillitsrelasjoner mellom mennesker er ikke en maktfri sone (utdanningsforskning, 2017). Tilliten mellom mennesker åpner opp for at den ene parten kan bli utnyttet, fordi noe av kontrollen blir overført til den andre. Grimen skriver at tillit ofte innebærer at noen har, eller får kontroll over noe som er viktig for den andre (Grimen, 2013, s. 67). Det å stole på andre mennesker handler ofte om å gi fra seg kontrollen. Det er i slike situasjoner hvor et viktig grunnlag for makt dannes.

Hvis den ene parten har vonde intensjoner eller egne interesser, er det en stor mulighet for at den andre i relasjonen kan bli utnyttet. Grimen skriver videre at det er sjeldent bare den ene parten som kontrollerer noe viktig for den andre, ofte kontrollerer også den andre parten tilsvarende. På denne måten er relasjonen balansert (Grimen, 2013, s. 67). Imidlertid vil mennesker komme i situasjoner hvor man er avhengig av å gi fra seg kontrollen fullt og helt. Dette kan være i situasjoner hvor man har behov for faglig kompetanse utover ens

egen. Slike situasjoner kan for eksempel være når man må på sykehuset og er alvorlig syk, eller når man trenger bistand fra et annet hjelpeapparat i velferdssamfunnet. Makten fra hjelpeapparatet kan være godartet hvis den brukes fordelaktig, men den blir ondartet hvis den blir misbrukt (Grimen, 2013, s. 68).

2.2.1 Mistillit og tillit

Løgstrup mener at tillit er moralsk godt, mens mistillit er ondt (Grimen, 2013, s. 24).

Løgstrup skrev at det var nødvendig å arbeide mot mistillit i samfunnet. Løgstrup var tydelig på at det var tillit som hørte vårt menneskeliv til (Løgstrup, 2010, s. 27). Likevel er det ikke alltid slik at tillit og mistillit er motsetninger. Mistillit kan også skape muligheter. Luhmann var opptatt av at mistillit og tillit kunne vokse sammen. Han mente at tilliten til brukere er avhengig av at systemet har en type mistillit til seg selv, som kan luke ut de verste tilfellene av misbruk og inkompetanse (Grimen, 2013, s.120). Med bakgrunn i dagens tillitsbaserte velferdssamfunn påpeker Luhmann at man behøver større grad av upersonlig mistillit (Luhmann, 1999, s. 152). Upersonlig mistillit kan være en forutsetning for tillit til institusjoner. Den upersonlig mistilliten innebærer ikke mistillit til enkeltpersoner, men mistillit til institusjoner som media, barnevernstjenesten, skoler, osv.

Grimen er sammen med Luhmann uenig i at tillit er moralsk godt, mens mistillit er ondt. For å bevise at utsagnet til Løgstrup ikke er tilstrekkelig, kommer han med fire følgende påstander som må benektes hvis man hevder at utsagnet til Løgstrup stemmer. For det første kan ingen ha plikt til å stole på noen de vet er upålitelige. Den andre påstanden er at mistillit kan være en moralsk riktig reaksjon på kritikkverdige forhold. For det tredje kan mistillit under noen omstendigheter være en forutsetning for tillit, og til slutt påpeker han at tillit kan bidra til moralsk forkastelige handlinger (Grimen, 2013, s. 24).

Grimen mener at tillit eller mistillit ikke kan moraliseres. Det handler om personlige opplevelser, erfaringer og vurderinger. På et vis er tillit og mistillit knyttet til subjektive følelser og holdninger, som kan variere fra person til person. Luhmann mente at samfunnet i dag i stor grad baserer seg på at man har tillit til at andre har tillit. Likevel er tilliten situasjonsavhengig og den er ustabil, derfor veksler tillit med mistillit, men gjennom tillit blir motstykket mistillit som videre kan bli en nærværende mulighet (Rasmussen, 2003, s.150).

Grimen henviser til at i debatten om tillit og mistillit finnes det en overflod av definisjoner, De fleste teoretikere opererer med flere former for tillit og mistillit (Grimen, 2013, s. 25).

2.2.2 De små skritts metode

Grimen skriver at tillit er lett å rive ned, men vanskelig å bygge opp. Selv om tillit kan være slitesterkt, kan det gå fort hvis tilliten først begynner å forvitne (Grimen, 2013, s. 136).

Psykologer hevder at tillit er enklere å forholde seg til enn mistillit. Det er strevsomt for mennesker å ha mistro til andre, og mangle kontroll (Rasmussen, 2003, s. 150). Det gjelder både på system- og individnivå. Hvordan kan mennesker som har en mistro til hverandre bygge opp tillit og fortrolighet til hverandre igjen?

Grimen tar utgangspunkt i fremgangsmåten som heter de små skritts metode for å forklare hvordan det er mulig å bygge opp tilliten til hverandre. Fremgangsmåten tar utgangspunkt i at to parter har en fastlåst situasjon hvor ingen har tillit til hverandre. Det første som må skje er at den ene parten tar et lite skritt som bryter med den fastlåste tilstanden. Hvis den andre parten reagerer positivt, kan den første parten igjen forsøke med et nytt skritt, slik at det blir nok tillit mellom partene til at de kan samarbeide i større skala. Ved at den første parten introduserer små skritt vil den andre parten kunne demonstrere samarbeidsvilje og pålitelighet. Tanken bak fremgangsmåten er at den som tar det første skrittet ikke skal sitte igjen med et stort tap. Dermed er det hensiktsmessig at skrittene de tar sammen er små (Grimen, 2013, s. 97).

Når tilliten er brutt er det fremdeles mulig å bygge den opp, men det tar tid. Det krever også at noen av partene tar det første skrittet. Likevel henviser teoretikerne til flere grunner for at det er viktig å bygge opp tilliten i et samfunn. Luhmann var opptatt av at tillit reduserer kompleksiteten i samfunnet, ved at den øker toleransen for usikkerhet og viljen til å ta risiko (Rasmussen, 2003, s. 150). Det at mennesker er villige til å ta høyere risiko, bidrar til at samarbeid blir lettere fordi man stoler på arbeidet til samarbeidspartnere. Når partene stoler på arbeidet, vil også tilliten til hverandre lette overføringen av informasjon og kunnskap (Grimen, 2013, s. 97).

2.3 Jürgen Habermas

Jürgen Habermas var en tysk filosof og sosiolog som har levert et bredt og allsidig forfatterskap gjennom hele hans karriere. Det var med sin fremstilling av den borgerlige offentligheten han fikk sitt virkelige gjennombrudd. Gjennom hans forfatterskap var det særlig to kjerneantagelser som kommer til uttrykk. Det er uttrykkene fornuftens demokratisering og demokratiets fornuft. Fornuftens demokratisering handler om at vi alle tvinges til å være fornuftige i kraft av å være språkbrukere i samfunnet. Fornuften er ikke lenger forbeholdt eksperter eller ledere. Uttrykket demokratiets fornuft handler om at det moderne demokratiet ikke baserer seg på vold og makt. Demokratiet baserer seg på kraften i det beste argumentet (Aakvaag, 2008, s. 172). Kraften i det beste argumentet mener Habermas er samfunnet sin siste instans.

Habermas hadde stor tiltro til at moderniteten kunne løse sine egne problemer, og at aktørene i større grad enn fikk mulighet til å påvirke strukturene i samfunnet (Habermas, 1992, s. 34). Habermas var svært opptatt av demokratiet, og han ønsket ikke at demokratiet skulle reduseres til en kombinasjon av hemmelige valg og tunge organisasjoner. Derfor var han så opptatt av offentligheten og offentlige valg (Habermas, 2005, s.24).

2.3.1 Offentlige meninger

Offentligheten definerer Habermas som den sfære som hvor privatfolk samles til publikum (Aakvaag, 2008, s. 189). I dagens samfunn er det medier som tv, radio eller aviser som er den viktigste formen for offentlighet. Selv om dagens offentlighet ofte utspiller seg på internett, finnes det fremdeles andre former for offentlighet som er fysisk. Den fysiske offentligheten kan være på konserter, på arbeidsplassen eller felles samlinger på torget. Aakvaag skriver at idealet med offentligheten var at den skulle være styrt av en herredømmefri kommunikasjon basert på tre prinsipper. Lik rett til deltagelse, ethvert tema kan diskuteres og at det er kraften i det beste argument som gir innflytelse (Aakvaag, 2008, s. 189). Habermas mener at offentligheten har som formål å sette viktige temaer på dagsordenen, varsle borgerne om kolonisering av livsverden og fungere som en arena for problemløsning.

Habermas skriver at offentligheten fremstiller seg selv som en sfære hvor det private området står ovenfor det offentlige. Mange ganger fremtrer den offentlige menings sfære i

kontrast til den offentlige myndighet (Habermas, 2005, s. 11). Den offentlige meningen etableres i det offentlige. Målet er å skape endring i formelle politiske systemer. Den offentlige meningen skapes når mennesker oppnår enighet om temaer eller innspill etter mer eller mindre uttømmende diskusjoner (Habermas, 1992, s. 34). Offentlige meninger har ikke den funksjon at den kan fatte beslutninger i samfunnet, men den offentlige mening kan ha påvirkningskraft til å påvirke de formelle beslutningstagerne i et system. Aakvaag skriver at dette skjer gjennom å «beleire» beslutningstagerne i systemet (Aakvaag, 2008, s. 190). De formelle beslutningstagerne kan i dagens samfunn være de folkevalgte politikerne. Den offentlige mening er ikke representativ for alle mennesker i samfunnet, men det er den meningen som har en bred oppslutning og overbevisning (Habermas, 1992, s. 34).

Mediene har stor innflytelse på offentligheten, og de har stor påvirkningskraft på den offentlige mening. Aviser har utviklet seg fra å utelukkende være anstalter for nyhetspublikasjon, til å bli bærere og ledere for den offentlige mening og et kampmiddel i partipolitikk (Habermas, 2005, s. 226). Det finnes et stort mangfold av nyheter, for et demokrati er det et sentralt ideal med mangfold for å sikre informasjonsflyt ut til borgerne (Knudsen et al., 2018, s. 3). Habermas mener det er blitt mer krevende for at den offentlige mening slår seg gjennom, da det er et stort antall uklare meninger og populariserende synspunkter i massemediene (Habermas, 2005, s. 293). Med massemedier og utallige informasjonskanaler må mennesker i dag bruke tid på å vurdere sannheten og fornuften i det som blir kommunisert.

Habermas bruker begrepet kritiserbare gyldighetskrav om å vurdere sannheter. Han mener at når mennesker møtes til språklig formidlet samhandling etablerer alle mennesker en relasjon til tre forskjellige virkelighets områder. Den første verdenen er objektiv, og består av fakta. Den andre verdenen er sosial. Den sosiale verdenen består av normregulerte sosiale relasjoner. Den siste verdenen er subjektiv og blir forstått av indre tilstander som bare subjektet har tilgang på (Aakvaag, 2008, s.175). I følge Habermas vil mennesker reise et gyldighetskrav til hver av disse kravene. Habermas bruker et eksempel med en lærer som ber eleven sin om å hente vann for å demonstrere hva han mener med de tre gyldighetskravene (Habermas, 1984, s. 307).

Gyldighetskravene oppfordrer mennesker til å tenke kritisk omkring meninger og nyhetssakene man leser. Grunnen til at Habermas kaller det kritiserbare gyldighetskrav, handler om at mennesker alltid kan problematisere sannheten omkring det noen formidler. Når media formidler saker i aviser eller på radioen, kan det også finnes flere sider av en sak som ikke deles med offentligheten. Habermas skriver også at media har blitt kommersielle. Det at mediene har blitt kommersielle betyr økt søkelys på profittmaksimering (Habermas, 2005, s. 225). Nyhetene skal fenge leseren slik at de ønske å lese deres nyheter. Slik tjener mediene penger på arbeidet sitt.

2.3.2 Kommunikativ handling

Habermas har utviklet teorien om kommunikativ handling. Aakvaag skriver at kommunikativ handling er den sosiale handlingstypen hvor det ikke finnes positive eller negative sanksjoner. Det er språklig enighet som sikrer koordinering av aktørenes handlingsplaner, og det er gjennom kommunikasjon vi mennesker produserer og reproducerer mening i samfunnet. (Aakvaag, 2008, s. 174). Habermas mente at det var mulig å kommunisere seg frem til enighet i kraft av språket. Det er var ikke lengre bare menneskene med størst makt eller mest penger som hadde innflytelse på samfunnet. Vi er tilbake til det Habermas kalte kraften i det beste argumentet. Språket gir mennesker mulighet til å løse samfunnsutfordringer på en fredelig og rettferdig måte.

Det Habermas ble kritisert for var at hvis mennesker bare skulle diskutere seg frem til løsninger, så ville samfunnet stoppet opp i evige diskusjoner. For å unngå at alt stoppet opp i samfunnslivet, brukte Habermas begrepet livsverdenen. Livsverden stammer hovedsakelig fra den fenomenologiske tradisjonen. Begrepet livsverdenen ble først brukt av Edmund Husserl, som var grunnleggeren av moderne fenomenolog. Han mente at det var en sterk sammenheng mellom liv, vitenskap og filosofi. Videre mente han at all mening har opphav i menneskers livsverden, som dels er felles for alle mennesker i en bestemt kultur og dels for det særegne menneske (Garsjø, 2014, s. 138).

Habermas tok utgangspunkt i Husserl sitt begrep i hans teori om kommunikativ handling, for å forklare hvorfor samfunnet ikke bare stoppet opp i endeløse diskusjoner. Habermas sin forståelse av begrepet innebærer at livsverden er det utømmelige lageret den enkelte aktør

besitter av tause og forutinntatte oppfatninger av verdier, moral, ferdigheter osv. Han mener at aktører innenfor et samfunn ofte deler den samme livsverdenen. Det innebærer at medlemmer innenfor et samfunn tar en hel mengde ting for gitt og det er mange spørsmål man ikke trenger å diskutere eller stille spørsmålstegn ved (Aakvaag, 2008, s.176). Med andre ord vil begrepet livsverden bidra til at kommunikativ handling fungerer i et samfunn.

Et viktig premiss for at kommunikativ handling skal fungere i offentligheten i dag, er den herredømmefrie kommunikasjonen. Habermas påpeker at alle mennesker skal ha lik rett til deltagelse for å kunne påvirke den offentlige mening. Imidlertid skriver Gentikow og Skogseth at det ikke er så enkelt for enkeltpersoner å påvirke beslutningsprosesser, da signalene aktørene sender ofte blir for svake (Habermas, 1992, s. 34). Selv om Habermas er tydelig på at det ikke lengre bare er eksperter eller filosofer som har kommunikativ makt i samfunnet, kan det være krevende som enkeltperson å argumentere for å endre ledende diskurser i samfunnet eller på arbeidsplassen. Imidlertid er det ikke umulig. Det er viktig å se kommunikasjon og makt i sammenheng (Høibraaten, 1999 s. 3).

Habermas skriver at kommunikativ makt oppstår mellom aktører som i fellesskap søker etter riktige normer for sosialt samliv, og virker gjennom normer vi deler fordi vi frivillig har blitt overbevisst om deres berettigelse (Høibraaten, 1999, s. 4). Kommunikativ makt fungerer ved at alle kan tilslutte seg normer. Tilslutningen skjer ikke fordi vi er redde for sanksjoner, men fordi vi i fri kommunikasjon innser styrken i argumentene for normativ virkelighet. Habermas sitt begrep om kommunikativ makt virker ikke gjennom trusler og sanksjoner, men gjennom dialog. Selv om det i dag kan være krevende for enkeltpersoner å endre samfunnet, er det i følge Habermas ikke umulig. Språklig enighet er provisorisk og alternative motargumenter skal aldri utelukkes (Høibraaten, 1999, s. 4).

3. Metode

I dette kapittelet vil jeg redegjøre for den metodiske tilnærmingen som ligger til grunn for oppgaven. Dalland skriver at metode er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Han mener at metoden hjelper oss med å samle inn data. Data er informasjonen man trenger til undersøkelsen (Dalland, 2013, s.112). Metoden man bruker er en systematisk prosess som

forteller oss hvordan vi bør gå til verks for å innhente og ettergå kunnskap (Garsjø, 2014, s. 112).

Det er ikke slik at forskning og metode bare er forbeholdt forskere. Alle som ønsker å forstå og vurdere resultater av samfunnsfaglig forskning bør ha kjennskap til metode og metodisk arbeid (Garsjø, 2014, s. 111). Metoden er en ferdighet man trenger i alle profesjoner. Som journalist og barnevernskonsulent skal man være i stand til å forsvare og begrunne de avgjørelsene man tar i hverdagen, samt tilstrebe åpenhet omkring vurderingene. Det å jobbe med mennesker handler om å være metodisk og bevisst på de etiske betraktningene. Det er viktig som profesjonell å ikke bare tro, mene og synse (Garsjø, 2014, s. 113).

Innledningsvis i kapittelet vil jeg begynne med å presentere mitt vitenskapsteoretiske standpunkt, og begrunne valg av metode. Jeg vil så beskrive hvordan jeg gikk frem både i planleggingsfasen og under gjennomføringen av intervjuet. Jeg tar så for meg prosessen med å analysere datamaterialet. Etter analysen ønsker jeg å belyse de etiske vurderingene man foretar seg i en slik studie. Avslutningsvis vurderer jeg studiens kvalitet i form av reliabilitet og validitet.

3.1 Vitenskapsteoretisk standpunkt

Det finnes svært mange vitenskapsteoretiske tilnærminger, med ulike oppfatninger om vitenskapelig kunnskap (Jensen et al, 2020, s. 14). På bakgrunn av Habermas og begrepet livsverden, ble jeg interessert i fenomenologien og hermeneutikken. Disse perspektivene er nært beslektede begreper innenfor samfunnsvitenskapene, og kan brukes både hver for seg eller sammen.

Det fenomenologiske perspektivet er læren om det som viser seg, om det umiddelbart erfarte (Garsjø, 2014, s. 139). Med et fenomenologisk utgangspunkt vil en påpeke at for å forstå fenomenene om menneske og samfunn, så kreves det å gå veien om subjekters egen opplevelser av sin situasjon. Slike opplevelser kan ikke objektiviseres; de er avhengige av personens egne fortellinger og opplevde livsverden (Jensen et al, 2020, s. 105). Ved hjelp av kvalitative forskningsintervjuer, ønsket jeg å søke etter kunnskap basert på deltakernes erfaringer og opplevelser omkring temaene jeg presenterte.

Når jeg skulle søke etter meningsinnholdet, fortolke informantenes subjektive erfaringer og opplevelser fra intervjuene, tok jeg utgangspunkt i hermeneutikken. Fordelen med hermeneutikken er at den vil forstå og ikke bare forklare (Thøren, 2009, s.113).

Hermeneutikk er en samlebetegnelse på ulike teorier som utforsker hva det vil si, hva det krever og hva det innebærer å forstå og fortolke materiale knyttet til menneskelige ytringer, tekster, produkter og handlinger (Jenssen et al, 2020, s. 163). I mitt studiet var det nødvendig å kunne fortolke og forstå deltakerne sine ytringer og handlinger når lydfilene ble omgjort til skriftlig datamateriale. I den tidligere hermeneutikken betegner den hermeneutiske sirkelen vekselvirkningene mellom helhet og del i det vi søker etter å forstå. Når man forsøker å studere skriftlig datamateriale, leser man delen i lys av teksten som helhet. Etter hvert som man jobber seg inn i teksten vil de enkelte delene øke og utdype forståelsen av helheten i teksten. Vi forstår helheten ut fra delene og delene ut fra helheten (Jenssen et al, 2020, s. 171).

Inspirert av filosofen Paul Ricoeur, vurderte jeg at det var utfordrende å skille perspektivene fra hverandre. Jeg ønsket derfor å se perspektivene i lys av hverandre. Paul Ricoeur mente at det var en forbindelse mellom fenomenologien og hermeneutikken som kalles fenomenologisk- hermeneutikk (Jenssen et al, 2020, s. 163). Lindseth & Nordberg har utformet en fenomenologisk-hermeneutisk tre-trinnsanalyse som dannet grunnlaget for min forskning gjennom informantene sine levde erfaringer. Analysen tar utgangspunkt i Paul Ricoeur sine tanker omkring gjensidighetsforholdet mellom perspektivene, og baserer seg på tre trinn. Naiv lesing, tematisk analyse og til slutt en overordnet helhetlig forståelse av materialet som er temaene jeg drøfter avslutningsvis (Lindseth & Nordberg, 2004). Målet mitt med å utføre en fenomenologisk-hermeneutisk analyse har ikke vært å oppdage en fundamental sannhet, men å søke etter mulige forståelser ut ifra et skriftlig datamateriale.

3.2 Forskningsstrategi

3.2.1 Kvalitativ metode

Kvalitativ forskningsmetode er preget av en betydelig følsom nærhet ovenfor konteksten den gjennomføres i. I kvalitativ forskning er man tett på informantene som «forskes på» (Tjora, 2021, s.18). Det innebærer at man som forsker får et unikt og virkelighetsnært blikk

på de fenomenene man ønsker å undersøke nærmere. Kvalitative metoder har den utfordringen at de ikke lar seg tallfeste eller måle, men som forsker får man et innblikk i meninger og opplevelser som best lar seg beskrive gjennom informantenes fortellinger og erfaringer (Dalland, 2013 s.113). Både kvalitative og kvantitative forskningsmetoder kan bidra til å forstå det samfunnet vi lever i, og fremskaffe ny kunnskap om fenomener. Valg av metode vil imidlertid avhenge av formålet med undersøkelsen.

Formålet med undersøkelsen var å lære mest mulig om de ulike yrkesgruppene og få en nærhet til feltet. Det ønsket jeg å oppnå gjennom direkte kontakt med et selektivt utvalg av journalister og barnevernskonsulenter, som har erfaring fra å jobbe med barnevernssaker i media. Kvalitativ metode tar sikte på at data som samles inn skal gi en sammenheng og en helhet gjennom en utforskende og fleksibel tilnærming, (Dalland, 2013 s.113). Gjennom den utforskende og fleksible tilnærming kan problemstillingen også utformes på et senere tidspunkt (Fangen. 2010, s.33). Formålet med studiet var å la informantene belyse problemstillinger og erfaringer fra arbeidshverdagen som kunne inspirere til oppgavens problemstilling. Med det som formål falt valget av metode på den kvalitative forskningsmetoden.

3.2.2 Intervju

Det å «samtale» er en eldgammel måte å tilegne seg kunnskap på. Dialog mellom mennesker er også i dag en sentral del av hvordan vi tilegner oss kunnskap om emner man ønsker å lære mer om. Som forsker er samtaler og dialog blitt en viktig del av datainnsamlingen, og empirien i studiet (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 36). En måte å samle inn data til studiet er gjennom kvalitative forskningsintervjuer. Denne intervjuemetoden har vært en vanlig forskningsmetode i årtier på bakgrunn av mulighetsrommet intervjuformen gir. Kvalitative forskningsintervjuer søker etter å forstå verdenen fra informanten sin side, og få frem betydningen av folk sine erfaringer (Dalland, 2013 s.140).

Det finnes et stort utvalg av kvalitative intervjuformer. Det første jeg måtte vurdere i prosjektet var hvilken form mitt intervju skulle ha for å gi et større innblikk i temaet. Kvale & Brinkmann skriver at kvaliteten på intervjuet og det innsamlede datamaterialet er avhengig av intervjuerens ferdigheter (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 36). Som forsker har jeg lite

erfaringer fra å arbeide med kvalitative intervjuer, men gjennom min praksis som barnevernspedagog har jeg opparbeidet meg bred erfaring fra samtaler med andre mennesker for å forstå deres livsverden, opplevelser og perspektiver. Min erfaringer som samtalepartner nyttiggjorde jeg meg av i intervjuene med informantene.

Med min bakgrunn som barnevernskonsulent ønsket jeg en intervjuform som ga meg mulighet til å lytte til informantene sine erfaringer fra virkeligheten. Jeg opplevde selv å ha for liten kunnskap om temaet utover mine egne forforståelser. Jeg vurderte at det var nødvendig med en intervjuform hvor informantene fikk stor plass i intervjuene. Slik at jeg kunne bringe frem mest mulig av deres stemme inn i samtalen. Brandt skriver at data skapes gjennom samhandling. Den spontane samhandlingen som oppstår i grupper og mellom gruppedeltakere, produserer innsikt som sjeldent eller aldri oppnås gjennom andre metoder (Brandt, 1996, s. 155). Jeg ble inspirert av Brandt sin gruppetenkning for å innhente data til studiet.

Etter å ha undersøkt ulike intervjuformer konkluderte jeg med at jeg ønsket å benytte meg av fokusgruppeintervjuer med informantene. Et fokusgruppeintervju er en kvalitativ forskningsmetode som går ut på å samle flere mennesker til å diskutere et felles tema med en forsker til stede (Brandt, s. 145. 1996). Brandt omtaler fokusgruppeintervjuet som en metode med et stort potensial, da intervjuformen kan være både kunnskapsgenererende og eksplorerende for deltakere og forsker. Det som var mest sentralt for valget mitt av intervjuform, var at Brandt mente at fokusgruppen kunne være med på å produsere problemstillinger. Problemstillingene som kom frem, kunne besvares felles i gruppen gjennom samtaler og diskusjoner. Dette muliggjøres i stor grad da fagpersonene som deltok som informanter hadde god kunnskap fra feltet (Brandt, s. 152. 1996).

Fokusgruppeintervjuet er et strukturert intervju som ledes av forskeren. Likevel kan informantene både undre seg, og stille spørsmål til hverandre i plenum (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 36). Jeg oppfordret deltakerne til å være både nysgjerrige og deltagende. Dette skrev jeg til informantene i informasjonsskrivet, og jeg gjentok det muntlig i begynnelsen av intervjuet. Fokusgruppeintervjuet egner seg på en slik måte at man sammen kan undre seg over sosiale konstruksjoner, da gruppen fungerer som en kontekst for meningskonstruksjon

(Brandt, s. 153. 1996). Samtidig gir gruppen rom for at profesjoner kan påvirke hverandre og lære av hverandres forståelser. Siden jeg forstod det slik at barnevernskonsulenter og journalister i utgangspunktet har vært sitt samfunnsmandat, var det spennende å kunne samle de ulike yrkene i ett og samme rom. Målet mitt var å få frem begge profesjonene sin forståelser og skape rom for å utfordre hverandres synspunkter. Det viste seg imidlertid å bli utfordrende å gjennomføre fokusgruppeintervjuene i praksis, da det oppstod uforutsette hendelser blant deltakerne.

3.2.3 Intervjuguide

I forkant av intervjuene utformet jeg en intervjuguide. Intervjuguiden har som formål å lede forskeren gjennom intervjuet (Dalland, 2013, s. 167). Intervjuguiden lager retningslinjer for, og strukturerer intervjuet med informantene. Samtidig brukte jeg også utarbeidelsen av intervjuguiden som en mental og faglig forberedelse til å møte informantene. Det er en fordel som forsker å forberede seg i forkant, fordi man ønsker å skape gode forutsetninger for at informantene vil fortelle mest mulig under intervjuet. Dalen mener at utarbeidelsen av en intervjuguide er en tidkrevende prosess, og at studiens problemstilling bør være med på å utforme spørsmålene i intervjuguiden (Dalen, 2004, s. 25). Selv om jeg hadde en åpen problemstilling når jeg utformet intervjuguiden, hadde jeg en klar bevissthet omkring den kunnskapen jeg ønsket å utvikle videre. Utviklingen og spissingen av problemstillingen gikk parallelt med utarbeidelsen av intervjuguiden og den tematiske analysen.

Målet med gjennomføringen av intervjuet var hovedsakelig å bringe frem de ulike deltakerne sin profesjonsforståelse. På bakgrunn av yrkesgruppens samfunnsmandat, regnet jeg med at det ville komme frem store variasjoner og synspunkter blant mediene og barnevernstjenesten ved å ta utgangspunkt i Spydeberg-saken. I fokusgruppeintervjuet ønsket jeg at yrkesgruppene kunne prate med hverandre og undre seg sammen. Det var derfor hensiktsmessig å begynne intervjuet med en caseoppgave. Det gjorde jeg for å skape et felles utgangspunkt for videre diskusjon, samt få et innblikk i profesjonene sine tanker og vurderinger. Dalland mener at det i intervjuguiden er hensiktsmessig å starte med faktaorienterte spørsmål. Faktaorienterte spørsmål vil være enklere å besvare for alle informantene. Som forsker ønsker man å opparbeide tillit under intervjuet, og gi informantene tid slik at de kan snakke seg varme (Dalland, 2013, s. 167).

Caseoppgaven (Vedlegg 3) som jeg presenterer om Spydeberg-saken ga journalistene mulighet til å forklare hvordan de konkret jobber i slike saker. Barnevernskonsulentene fikk deretter spørsmål fra caseoppgaven om hvordan de ville gått frem i barnevernssaker. Jeg valgte bevisst at journalistene skulle begynne å fortelle, siden de fikk presentert et faktaorientert spørsmål. Samtidig var det et ukjent kunnskapsområde for de andre deltakerne i rommet. Informasjonen mente jeg var viktig å ha med som bakgrunn til videre diskusjon. Caseoppgaven jeg valgte å lage, var basert på en kort sammenstilling av de store norske avisene sine artikler om Spydeberg-saken de første dagene etter hendelsen. Sammenstillingen var et utvalg artikler om saken hentet fra VG, TV2 og aftenposten (Ertesvåg, et al, 2023); (Rovick, et al, 2023); (Moland & Nordli, 2023). I caseoppgaven fremkommer det også hva Bufdir gikk ut med av informasjon til media i en akutfase. Jeg kunne valgt å lage en caseoppgave basert på en imaginær hendelse, men jeg ønsket å innhente mer informasjon om selve saken som dannet bakgrunnen for valg av tema og problemstilling. Valget av caseoppgaven vil jeg drøfte videre i kapittelet om studiens validitet.

Selv om jeg hadde en åpen problemstilling når jeg konstruerte intervjuguiden, hadde jeg som Dalen anbefalte funnet sentrale temaer som egnet seg til det studiet skulle belyse. Temaene gjorde det mulig å strukturere intervjuguiden, og lage spørsmål tilhørende hvert tema (Dalen, 2004, s.31) Selv om kvalitative intervjuer oppfordrer til fleksibilitet, er det likevel viktig med balansegang mellom struktur og fleksibilitet for å dekke de viktigste områdene som studiet skal belyse. For å sikre struktur i intervjuet, valgte jeg å dele opp intervjuguiden i tre temaer som skulle ha tilhørende spørsmål. Grovt skissert var disse temaene: Profesjoner, etikk og samarbeid.

Siden fokusgruppeintervjuet oppfordret til diskusjon i gruppen, valgte jeg bare å utforme et åpent hovedspørsmål til hvert emne. Jeg vurderte at gruppen ville ha nok med å diskutere disse spørsmålene innen en tidsramme på to timer. Siden jeg ikke har mye erfaring som intervjuer, vurderte jeg det som hensiktsmessig å lage noen oppfølgingsspørsmål. Jeg valgte å lage oppfølgingsspørsmål i tilfelle det skulle vise seg å bli utfordrende å stimulere gruppen til å snakke fritt om sine opplevelser, eller at samspillet i gruppen skulle fungere mot sin

hensikt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 163). Kvale & Brinkmann påpeker at uerfarne forskere ofte kan stille direkte begrepsmessige spørsmål. I mitt tilfelle hadde jeg noen slike spørsmål i intervjuguiden som kunne brukes hvis de åpne spørsmålene ikke skulle fungere i gruppen. Slike spørsmål viste seg å være nyttig å ha laget i forkant når det viste seg at to intervjuer måtte gjennomføres individuelt.

3.2.4 Utvalg og kriterier for utvalg

Basert på Magnussen og Marecek sin guide for hvordan man gjennomfører kvalitative intervjuer, er det ikke *en* fasit for hvordan man velger utvalget sitt til forskningsprosjektet. Utvalget skal imidlertid ta utgangspunkt i det man som forsker søker å få svar på. (Magnussen & Marecek, 2015, s. 34). Jeg vurderte at det var sentralt for studiet å finne deltakere som hadde erfaring fra feltet, som kunne belyse to ulike forståelser av tema. I den forbindelse ønsket jeg å ha med både barnevernskonsulenter og journalister til fokusgruppeintervjuene. Magnussen & Marecek formidler at det er vanlig i kvalitative forskningsintervjuer å ha to ulike grupper, og sammenligne deres erfaringer fra feltet (Magnussen & Marecek, 2015, s. 34). Når man skal gjennomføre en sammenligning, bør man som forsker samle to grupper som er like i størrelse til intervjuene. Med bakgrunn i Brandt sin teori om gruppeintervjuer vurderte jeg at hver av fokusgruppene skulle bestå av mellom fire til ti deltakere, og at det skulle være like mange deltakere fra hver yrkesgruppe i intervjuene. Dermed startet jobben med å finne et utvalg av informanter.

Brandt skriver at det er to hovedprinsipper man bør kjenne til når man skal velge informanter. Disse prinsippene tok jeg utgangspunkt i når jeg søkte etter informantene til studiet. Det ene prinsippet kalles kontrollegenskap. Det er den ene egenskapen alle gruppene skal ha til felles. Det andre prinsippet er bruddegenskap. Det er den egenskapen som skiller gruppene fra hverandre (Brandt, 1996, s. 160). Med utgangspunkt i kontrollegenskap, ønsket jeg å finne deltakere til studien som hadde erfaring fra arbeid med barnevernssaker. Barnevernssaker kan man møte på i arbeidet som både journalist og barnevernskonsulent. I forhold til bruddegenskaper, var tanken min og oppnå dette prinsippet ved å ha informanter som tilhørte to ulike grupper med forskjellige samfunnsmandat. Selv om gruppene har forskjellig syn på temaet, vil gruppen være homogen i form av at de har bakgrunn fra de samme problemstillingene. Brandt peker på at

en homogen gruppe gir data med større dybde, enn heterogene grupper (Brandt, 1996, s .162).

Jeg gikk ut med stor iver når jeg skulle rekruttere informanter til studiet. Likevel var det denne prosessen som viste seg å bli den mest tidkrevende i forskningsprosjektet. Den største utfordringen var å rekruttere journalister som ønsket å være med i studiet. Jeg begynte søket med å sende ut informasjonsskrivet til de store norske avisene. Tanken min var at de som fikk henvendelsen, kunne foreslå informanter som hadde lang fartstid i bransjen og som hadde erfaring fra Spydeberg-saken. Utfordringen var at ingen av de store avisene responderte på epostene jeg sendte ut. Jeg innså at jeg måtte begynne å tenke nytt.

Fremfor å sende ut felles eposter, gikk jeg inn på ulike nyhetsartikler om barnevernssaker i forskjellige nettaviser. I disse artiklene fant jeg navnet og epostadressene til journalister som hadde bidratt. På denne måten klarte jeg å rekruttere en deltaker til prosjektet som var fra en av de store norske avisene. Selv om jeg sendte ut flere eposter til journalister direkte, var det få som responderte. Den ene journalisten som ønsket å delta, anbefalte meg ulike metoder for å rekruttere deltakere fra media. Informanten forklarte at avisene fikk mange henvendelser. Jeg ble anbefalt å spørre lokalaviser for å innhente flere informanter til studie.

I begynnelsen av prosjektet var jeg innstilt på at kriteriet for å bli med i forskningsprosjektet som journalist, var at journalistene som deltok skulle ha arbeidet med Spydeberg-saken. Det var fordi de store norske avisene hadde dekket saken. Jeg hadde lagt fra meg tanken om å forhøre meg med de mindre lokalavisene etter informanter. Det som slo meg underveis i letingen var at Spydeberg-saken ikke er den eneste krevende barnevernssaken i Norges historie. Det finnes et utvalg av tunge barnevernssaker som funnet sted i ulike deler av landet, og det flere eksempler på lokalaviser som har hatt store og viktige saker. Når lokalaviser skriver saker som handler om familier i deres nærområde, har også avisene et enda større etisk ansvar. I lokalaviser vil ofte lokalsamfunnet ha kjennskap til familiene og barna det skrives om. Det medfører at man som lokalavis må ta andre hensyn som enn det større aviser slipper.

Magnussen og Marecek skriver at når en forsker ønsker å lære mer om erfaringer assosiert med temaet, så må man finne en gruppe med en stor variasjon i erfaringer (Magnussen og Marecek, 2015, s. 35). Dermed begynte jeg også å forhøre meg med lokalaviser etter informanter. Da jeg tok kontakt med lokalaviser, var jeg på utkikk etter lokalaviser som har dekket barnevernssaker med stor medieomtale de siste årene. Det var et par aviser som skilte seg ut og som jeg fikk kontakt med. Avisene var positive til å delta, og de syntes det var spennende å kunne møte barnevernskonsulenter til et felles fokusgruppeintervju. Journalistene fortalte at de sjeldent prater med kontaktpersonene til familiene i barnevernssaker. Den ene lokalavisen ble så interessert i prosjektet at de forespurte om redaktøren kunne bli med som informant.

I utgangspunktet var kriteriet mitt for deltagelse at man skulle være journalist. Redaktøren i avisen brakte imidlertid inn et viktig perspektiv. Redaktøren fortalte at alt det som publiseres i deres avis skal godkjennes av redaktøren før det kommer på trykk. I krevende barnevernssaker blir redaktøren sin rolle derfor enda viktigere, siden det er redaktørene som sitter med den endelige beslutningsmyndigheten. Med det som bakgrunnsinformasjon, vurderte jeg det som viktig for prosjektet å ha med en redaktør i fokusgruppeintervjuet. Totalt deltok tre journalister og en redaktør som informant. Redaktøren har imidlertid utdanning som journalist, og vil derfor omtales som journalist når jeg presenterer utsagn.

Da informantene fra avisene hadde bekreftet deltagelsen i studien, måtte jeg begynne lette etter informantene som skulle representere barnevernstjenesten. Informantene fra barnevernstjenesten representerte bruddegenskapen i fokusgruppeintervjuet, siden media og barnevernstjenesten skiller seg fra hverandre på bakgrunn av deres samfunnsmandat og kompetanse. På samme måte som at barnevernskonsulenter har lite innsikt i journalister sin hverdag, forstod jeg etter samtaler med journalistene at media også hadde behov for å prate med barnevernstjenesten. Dalland forklarer at for å forstå et praksisfelt, må man prate med primærkildene (Dalland, 2013, s.162). Derfor ble det også viktig å komme i kontakt med de som jobber aller tettest på familier og barn i barnevernet.

Valget av intervjupersoner avhenger av hva man ønsker å vite noe om. Hvis forskeren velger personer som har bestemte kunnskaper eller erfaringer til intervjuet, foretar man et

strategisk utvalg (Dalland, 2013, s.163). Jeg ønsket å bruke et strategisk utvalg for å finne riktige deltakere til å representere barnevernstjenesten i studie. Jeg ønsket å finne deltakere fra barnevernstjenesten som hadde spesifikk kompetanse og erfaring knyttet til oppfølging av barn eller ungdom på institusjon. For å innhente spesifikk kunnskap om temaet, var det ønskelig at deltakerne fra barnevernstjenesten var ansatt i en spesialisert barnevernstjeneste, med erfaring fra en avdeling som følger opp ungdom på institusjon. Grunnen til at jeg vil spisse meg inn på et spesifikt utvalg med ansatte, kommer av at jeg ønsket å finne ansatte som har kjennskap til lignende situasjoner som Spydeberg-saken. Selv om deltakerne ikke har direkte kjennskap til saken, finnes det lignende problemstillinger i andre barnevernstjenester.

Siden det tok lengre tid enn planlagt å innhente informanter fra media, begynte det å bli lite tid til å finne barnevernskonsulenter som oppfylte kriteriene. Siden jeg erfarte at epost ikke var den enkleste metoden å nå ut til informanter, tok jeg utgangspunkt i Dalland som sier at: «Det er ingenting i veien for at du selv kan oppsøke personer som du mener egner seg for intervju» (Dalland, 2013, s. 163). Fremfor å bruke mye tid på å finne barnevernskonsulenter i andre tjenester, ønsket jeg å undersøke mitt eget fagmiljø og nettverk for informanter.

Erfaringsmessig visste jeg at det var mye fagkunnskap å hente fra bekjente med bakgrunn fra barnevernstjenesten. På denne måten var det mulig å få med informanter med ulike erfaringer og fra de riktig avdelingene. Når jeg valgte å bruke bekjente som informanter, var det et sentralt hensyn at informanter ikke er helt subjektive. Et subjekt vil være påvirket av sine omgivelser. Informantene vil kunne være underlagt diskurser, maktrelasjoner eller normer på en arbeidsplass (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20). Som medlemmer av en gruppe på en arbeidsplass eller i nære relasjoner, vil de herskende normene kunne styre enkeltmenneskenes handlinger og oppfatninger (Repstad, 2004, s.61). For å innhente varierte synspunkter og erfaringer, ønsket jeg en variert gruppe med ansatte fra barnevernstjenesten. En gruppe som hadde ulik fartstid i bransjen, yrkesbakgrunn og kjønn.

I utgangspunktet er jeg kritisk til å benytte meg av mennesker jeg kjenner som informanter. Likevel mener jeg at det er en vesentlig forskjell på å velge bekjente til individuelle intervjuer versus fokusgruppeintervjuer. Kvale & Brinkmann skriver at i intervjuer konstrueres

kunnskap i samspill eller interaksjon mellom den intervjuede og intervjueren (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 23). I kontrast til individuelle intervjuer, vil det i fokusgruppeintervjuer være flere aktører som bidrar til å konstruere kunnskap i fellesskap. Samtidig vil jeg som forsker kunne ha en mer tilbaketrukket rolle i fokusgruppeintervjuet. Ved å ha en mer tilbaketrukket rolle, kan informantene drøfte og reflektere sammen med mindre påvirkning fra intervjueren. I individuelle intervjuer vil det derimot være mer utfordrende å oppnå diskusjon og refleksjon, uten at forskeren påvirker informanten med egne forforståelser.

3.2.5 Gjennomføring av intervju og transkribering

I planleggingsfasen så jeg for meg å gjennomføre to fokusgruppeintervjuer med fire deltakere i hver gruppe. I følge planen skulle hver gruppe bestå av to barnevernskonsulenter og to journalister. Grunnet sykdom og avlysning samme dag som intervjuet skulle gjennomføres, ble det utfordrende å samle den ene gruppen. For å innhente data fra informantene i den første fokusgruppen som avlyste, ble det gjennomført to individuelle intervjuer i tillegg til et fokusgruppeintervju. Den ene informanten hadde bare anledning til å delta skriftlig grunnet sykdom. Informanten fikk derfor tilsendt spørsmålene og caseoppgaven på epost. Den andre informanten møtte opp fysisk til intervju.

Dalen skriver i sin bok at ved kvalitative studier må forskeren være ekstra åpen for det uforutsette, og ha en fleksibilitet innebygd i oppgavens design (Dalen, 2004, s. 28). Det at informantene avlyste så nært intervjudagen medførte at det individuelle intervjuet ble gjennomført som et semistrukturert intervju. Et semistrukturert intervju innebærer at spørsmålene er forhåndsbestemt. Det er mulig å stille oppfølgingsspørsmål ut ifra det informanten sier. Siden jeg kjente informanten, valgte jeg å ta utgangspunkt i de samme hovedspørsmålene som fokusgruppen skulle svare på. Jeg tok utgangspunkt i de samme spørsmålene for at informanten skulle prate fritt uten påvirkning fra meg.

Jeg erfarte fra fokusgruppeintervjuet at kollektive ordvekslinger i et fokusgruppeintervju kan bringe frem flere spontane, ekspressive og emosjonelle synspunkter. Det opplevde jeg som mindre tilgjengelig i individuelle intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 181). I gruppeintervjuer oppstår det ofte en naturlig dynamikk mellom deltakerne, mens i individuelle intervjuer erfarte jeg at man som forsker hadde et større ansvar for å skape en

god dynamikk med informanten. Fordelen med individuelle intervjuer er at hvis man oppnår en god dynamikk med informanten, får man i større grad innsikt i informanten sin livsverden (Dalen, 2014, s. 153).

Deltakerne bodde ulike steder på Østlandet. Derfor var det tidsbesparende at ikke informantene trengte å møte opp fysisk. Alle deltakerne hadde dagjobber og det ble i samarbeid med informantene avklart at fokusgruppeintervjuet skulle avholdes digitalt på Teams. En slik gjennomføring bidro til at det var lettere å rekruttere informanter, som ellers ikke ville ha stilt opp grunnet av avstand. I kvalitative intervjuer anbefales det alltid å gjøre et prøveintervju (Dalen, 2014, s.34). Det gir forskeren tid til å teste ut intervjuferdighetene og det tekniske utstyret i forkant. Siden intervjuet skulle gjennomføres digitalt, var det ekstra viktig å kunne gjennomføre et prøveintervju. Både for å være trygg i intervjusituasjonen, men også fordi det kunne oppstå uforutsette digitale utfordringer under intervjuet.

Det viktigste hjelpemiddelet jeg hadde med meg i den digitale intervjusituasjonen var en lydopptaker. Den var viktig fordi jeg ønsket å transkribere datamaterialet i ettertid. Dalen skriver at transkribering er en god måte for å bli best mulig kjent med datamaterialet (Dalen, 2004, s.34). Dagen etter intervjuet var gjennomført hørte jeg gjennom lydopptakene. Jeg skrev ned ord for ord av det som ble sagt i et Word-dokument. Det å skrive ut et intervju handler om å bevare mest mulig av det som skjedde i intervjuet (Dalland, 2013. s. 179). Transkriberingen gir også forskeren anledning til å komme på ting som hendte underveis i intervjuet. Verktøyet viste seg å være hensiktsmessig for å bli godt kjent med det innsamlede datamaterialet. I tillegg var transkriberingen relevant for videre analyse av funnene.

3.3 Tematisk analyse av data

Det å analysere innebærer å lete i data etter svar på spørsmål. Tematisk analyse er en oppskrift på hvordan man kan lete etter slike svar. Målet med tematisk analyse er å se etter temaer i dataene. Et tema er en gruppering av data med viktige fellestrekk. I tematisk analyse er hvert tema en kategori, hvor data med viktige fellestrekk blir kategorisert. (Johannessen et al., 2018, s. 282). Jeg valgte tematisk analyse fordi metoden kan brukes for seg selv, eller i kombinasjon med ulike teorier og perspektiver. Siden jeg brukte tid på å finne

og spisse problemstillingen min og det teoretiske grunnlaget i studiet, var denne metoden et viktig verktøy for å sette datamaterialet mitt i et organisert system. Tematisk analyse er en grundig tilnærming som er nyttig for å raskt gjøre spennende oppdagelser i datamaterialet. I dette kapitlet vil jeg ta for meg hvordan jeg gikk frem i analyseprosessen. Jeg har tatt utgangspunkt i Johannessen sin oppskrift på tematisk analyse som består av fire sentrale faser.

Den første fasen i analysen er forberedelse. I denne fasen av analysen bruker man tid på å skaffe seg oversikt over datamaterialet. Tematisk analyse stiller krav til dataen sin form (Johannessen et al., 2018, s. 283). Det er anbefalt å ha et skriftlig datamateriale når man skal gjennomføre en tematisk analyse. I mitt tilfelle valgte jeg å transkribere to intervjuer. I tillegg hadde jeg også mottatt en skriftlig tilbakemelding på epost fra en journalist som ikke hadde anledning til å delta fysisk på intervjuet.

Da jeg hadde foretatt den første gjennomlesningen av de transkriberte intervjuene, beveget jeg meg videre til kodefasen. Siden det var et stort antall sider med datamateriale fra intervjuene, hadde jeg behov for å skaffe meg oversikt over det som ble sagt. Koding handler om å få frem, og sette ord på viktige poeng i dataene (Johannessen et al., 2018, s. 284). Jeg begynte denne fasen med å skrive ut de transkriberte intervjuene slik at jeg kunne bruke penn og fargede tusjer til å skrive i marginen, markere sentrale poenger og streke under viktige uttrykk. Det jeg oppdaget da jeg transkriberte lydopptaket, var at fokusgruppen hadde flere digresjoner og diskusjoner som tidvis ikke var relevant for temaet. Fordelen med å bruke markeringstusjer og penn, var at det var enklere å tydeliggjøre de delene av intervjuene som ga en dypere innsikt i dataen og sile ut digresjoner. Dalen skriver at det er informantene sine uttalelser i form av sitater som utgjør den egentlige empirien i intervjustudier (Dalen, 2004, s.96). Med det som bakgrunn var jeg opptatt av å streke under de viktige poengene og foreta en stikkordsoppsummering i marginen.

Stikkordsoppsummeringen handler om å oppsummere dataene med egne ord. For å oppsummere dataene valgte jeg en datanær tilnærming til materialet (Johannessen et al., 2018, s. 290). Datanær tilnærming handler om at man bruker stikkord som i større grad gjenspeiler det konkrete materialet i dataene. Fremfor å markere hele sitatet hvor

journalisten sier at journalistene ikke fikk den informasjon fra barnevernstjenesten de trengte, så skriver jeg i margin: Journalistene ønsket mer informasjon fra barnevernstjenesten. Disse stikkordoppsummeringene samlet jeg i et dokument, slik at jeg kunne oppdage uventede mønstre og sammenhenger.

Siden jeg oppdaget flere viktige sitater og utsagn i de transkriberte intervjuene, holdt det ikke å kode bare en gang. Johannessen skriver at man som forsker må være forberedt på å gjennomgå datamaterialet gjentatte ganger, selv om den første kodingen ble gjennomført grundig (Johannessen et al., 2018, s. 292). I første runde av kodingen brukte jeg mye tid på sitatoppsummering, samt å streke under viktige poenger. Videre i kodingen brukte jeg markeringstusj i tre forskjellige farger, for å sortere ut den dataene jeg anså som mest sentral. De viktigste sitatene fikk fargen grønn, mindre viktige poenger fikk fargen rød. Jeg brukte fargen gul for å markere data som var viktig, men som jeg ikke visste hvordan jeg skulle dra nytte av i oppgaven. Imidlertid erfarte jeg at jeg måtte bytte mye rundt på fargene og at små poenger også kunne vise seg å være viktige.

I den tredje fasen av tematisk analyse tar jeg for meg kategorisering. Kategorisering viste seg å bli den mest utfordrende fasen for meg i prosjektet. Målet med kategorisering er å se hvordan dataene kan settes sammen til en større helhet, ved å sortere dataene inn i overordnede kategorier. Disse overordnede kategoriene kalles analysens temaer (Johannessen et al., 2018, s. 294). Utfordringen min var at jeg hadde utarbeidet et stort kodet datamateriale, men det var krevende å få spisset temaene. Siden jeg hadde en åpen problemstilling under intervjuene, hadde jeg som mål at informantene kunne bidra til å belyse temaer. Det gjorde informantene i stor grad, men det var krevende å kategorisere, da informantene var innom et stort antall temaer. Jeg måtte derfor forsøke å sortere de temaene jeg fant.

Johannessen skriver at: Det er vanlig å ha et stort antall temaer i starten (Johannessen et al., 2018, s. 299). For å skape oversikt og orden i de mange temaene jeg oppdaget, benyttet jeg meg av tankekart som metode. Jeg tok utgangspunkt i problemstillingen som deltakerne fikk presentert, og deretter fant jeg temaer som belyste spørsmålet. Da jeg hadde skrevet ned de temaene jeg oppdaget, begynte jeg å prøve og feile for å finne de mest sentrale temaene.

Med Johannessen som inspirasjon ønsket jeg å begrense utvalget til mellom tre eller fem temaer.

Jeg oppdaget at flere av de temaene jeg fant kunne sammenslås til større temaer. De fire temaene som danner grunnlaget for studiet er: Profesjonsforståelser, Etske hensyn i barnevernssaker, tverrfaglig samarbeid og medienes påvirkningskraft. Til hvert tema lagde jeg tilhørende underkategorier i et tankekart, for å avgrense temaene ytterligere.

Johannessen påpeker imidlertid viktigheten av å ikke lage en for omfattende oppskrift. Jeg var derfor åpen for å gjøre forandringer på oppsettet mitt underveis (Johannessen et al., 2018, s. 298).

Den siste fasen handler om å rapportere og skrive frem temaene og deres innhold i rapporterings delen i studien. I løpet av studiet gikk jeg mye frem og tilbake i analyseprosessen. Selv om jeg hadde lagt en plan, oppdaget jeg nye interessante funn i dataene som gjorde at jeg måtte gjøre om på undertemaene i oppgaven og rekkefølgen på hvordan funnene skulle presenteres. I tråd med den hermeneutisk forståelsen er det slik at etter hvert som man jobber seg inn i teksten vil de enkelte delene øke og utdype forståelsen av helheten i teksten (Jenssen et al, 2020, s. 171). Det viktigste for meg var å sikre at informantenes historier ble presentert på en måte som overbeviser om at kvaliteten på forskningen er tilstrekkelig (Braun & Clark, 2006).

3.4 Forskningsetiske hensyn

Forskningsetikk er et område av etikken som har med planlegging, gjennomføring og rapportering av forskning å gjøre. Målet er å ivareta personvernet og sikre troverdige forskningsresultater (Dalland, 2013, s. 96). Regjeringen skriver at: «Den enkelte forsker har et selvstendig ansvar for å følge anerkjente forskningsetiske normer i alle ledd av forskningsprosessen» (Regjeringen, 2022). Som forsker har man et stort ansvar for å sikre at man tenker godt gjennom de valgene man tar i et forskningsprosjekt. Dette gjelder i alle fasene av prosjektet.

Da jeg hadde avklart hva jeg ønsket å undersøke, og hvordan jeg så for meg å gjennomføre innsamlingen av data, meldte jeg prosjektet mitt til personverntjenester ved Sikt. Prosjekter

som inneholder personopplysninger som skal behandles, har meldeplikt til Sikt. Siden jeg skulle intervju journalister og barnevernskonsulenter om deres erfaringer fra bransjen var jeg opptatt av å ivareta informantene sin integritet. Tilbakemeldingene og godkjenning fra Sikt var også sentralt for å kunne ivareta etiske forskningshensyn. I dette kapittelet vil jeg redegjøre for de etiske hensynene vedrørende samtykke, riktig informasjon til informantene, anonymitet og bevissthet omkring forskerrollen (Dalen, 2004. s.110).

Da jeg startet med å innhente informanter til studien, fikk alle informantene tilsendt et informasjonsskriv med vedlagt samtykkeerklæring godkjent av Sikt. Som hovedregel skal forskningsprosjekter som forutsetter en aktiv deltagelse, settes bare i gang etter deltakernes frie og informerte samtykke. Deltakerne har til enhver tid rett til å avbryte sin deltagelse (Dalen, 2004, s.111). Et fritt samtykke er gitt uten ytre press. Et informert samtykke handler om at informanten på forhånd skal informeres om alt som angår hans eller hennes deltagelse i prosjektet. For å sikre at deltakerne følte seg trygge på prosjektet, tok jeg kontakt med alle deltakerne fysisk eller på telefon etter at de hadde svart ja til å delta på epost. Det gjorde jeg for å sikre at deltakerne fikk riktig informasjon om prosjektet, samt at deltakerne skulle ha mulighet til å stille evt. spørsmål de skulle ha omkring prosjektet. Før intervjuet skulle begynne, vurderte jeg det som viktig å gjenta og lese informasjonsskrivet for deltakerne, og minne dem på muligheten for å avbryte sin deltagelse.

Alle deltakerne hadde på forhånd samtykket til å delta muntlig i intervjuet. Likevel er det anbefalt å gi et skriftlig samtykke (Dalland, 2013, s.106). Utfordringen var at ikke alle deltakerne fikk levert det skriftlige samtykke i tide. Det medførte at jeg måtte være oppmerksom på at informasjonen var oppfattet riktig ved å gjenta informasjonsskrivet til deltakerne i forkant av intervjuet. Dalland skriver at det er viktig å ikke overvurdere folk, da forskning er en ukjent verden for mange. Jeg tok derfor utgangspunkt i utsagnet at: «bare den som forstår formålet med en undersøkelse og hva det innebærer å delta, har virkelig valgfrihet» (Dalland, 2013, s.107). Utsagnet innebærer at informantene ikke kan ta en informert beslutning om å delta eller ikke, hvis man ikke forstår konsekvensene med å delta. Før innleveringsfristen innhentet jeg derfor det formelle skriftlige samtykke fra alle informantene som deltok. På denne måten sikret jeg at informantene fikk virkelig valgfrihet.

Anonymisering er en av de etiske utfordringene som kvalitativ forskning møter. Det skyldes at informanter skal kunne regne med at når de tillater deltagelse så er de også sikret anonymitet (Aase & Fosseskåret, 2014, s. 213). Hensynet til anonymitet var forskningsetisk utfordrende å vurdere i studie. I utgangspunktet hadde jeg besluttet at alle informantene skulle være sikret anonymitet. Det skulle ikke fremkomme hvem informantene var eller hvor de jobbet. De skulle bare omtales som enten journalist eller barnevernskonsulent i studie. Min vurdering om full anonymisering var basert på ønske om at alle deltakerne skulle få uttale seg fritt uten å bli gjenkjent. Det er ofte lettere å si hva man mener, når man er anonym.

Et annet etiske hensyn jeg måtte ta stilling til i forbindelse med anonymisering, var at to av informantene fra avisen skrev i samtykkeskjemaet at de ønsket å stå fram med fullt navn i oppgaven. Informantene vurderte at så lenge de kunne gjennomføre en sitatsjekk i forkant av publisering, så ønsket de å være åpne omkring temaet. Jeg vurderte likevel at det var nødvendig for oppgaven å likestille profesjonene og gjøre alle anonyme. Det gjorde jeg på bakgrunn av at jeg ikke ønsket å reprodusere en forståelse av at barnevernstjenesten er lukket, mens mediene er transparente.

I kvalitative studier innenfor yrker hvor man arbeider med mennesker, er det vanlig at forskeren har kunnskap om forskningstemaet gjennom en annen rolle (Den nasjonale forskningsetiske komite, 2010). I mitt tilfelle jobber jeg i barnevernstjenesten. Jeg har også kjennskap til et utvalg av informantene jeg har valgt å intervju. Med det som bakgrunn har det vært viktig for meg å være bevisst på mine egne holdninger omkring temaet, og at min forforståelse ikke skal påvirke resultatet. Det kan både være fordeler og ulemper med å ha bakgrunn fra feltet. Jeg vurderte at min feltkunnskap i dette studiet kunne være med på å belyse en del av utfordringene man møter på i arbeidshverdagen. Slik at studiet forankres i virkeligheten.

Derimot er ofte forskningstemaer verdiladede. Jeg har som barnevernskonsulent selv gjort meg noen tanker omkring media sin håndtering av barnevernssaker i offentligheten. Den nasjonale forskningsetiske komite påpeker at det som forsker er nødvendig å ha en analytisk distanse til det som studeres (Den nasjonale forskningsetiske komite, 2010). Når man har

god kjennskap til det som studeres, er det risiko for sterk identifisering med deltakerne og tema. For å forhindre å være et «mikrofonstativ» for gruppens interesser ønsker jeg med problemstillingen min å forstå hvordan de ulike deltakerne forstår sin profesjon, fremfor å søke tydelige svar. Kunnskap fra feltet trenger ikke bare være negativt så lenge man som forsker drøfter betydningen av kunnskapen.

3.5 Kvalitetsvurdering av studien

Kvalitet i forskning kan defineres ut ifra kriteriet om reliabilitet og validitet. Jeg vil i dette kapittelet ta for meg en kvalitetsvurdering av studien.

3.5.1 Reliabilitet

Kvale & Brinkmann skriver at reliabilitet handler om å vurdere prosjektets pålitelighet i forhold til forskningsresultatet (Kvale & Brinkmann, 2019, s. 275). Når man skal vurdere reliabiliteten, kan man undre seg over om hvorvidt resultatet er troverdig og konsistent. I følge Fangen er reliabilitet noe som kan stilles som et spørsmål, om en annen uavhengig observatør ville ha lagt merke til de samme begivenhetene og tolket de på samme måte som deg (Fangen. 2010, s.250). Siden jeg har brukt kvalitative intervjuer som metode, er det imidlertid utfordrende å standardisere resultatene. Hvis en annen forsker hadde fått tilgang på datamaterialet er det ingen garanti for at man hadde lagt merke til og tolket de samme begivenhetene. Spørsmålet om reliabilitet er utfordrende å overføre til kvalitativ metode. Derfor er det flere forskere som har argumentert for å redefinere reliabilitet begrepet.

Fangen skriver at det å vurdere reliabilitet gjennom kvalitativ forskning er mulig gjennom en indirekte fremgangsmåte. Det innebærer at man gjør rede for hvordan man har kommet frem til tolkninger ved å vise til hvilke observasjoner som danner grunnlaget for dem. Samt hvordan man som forsker mener at disse observasjonene kan forstås i lys av begrepene og teoriene man bruker (Fangen. 2010, s. 251). Det innebærer at jo mer man beskriver og forklarer hvordan man har kommet frem til tolkningene, jo enklere er det for andre å vurdere reliabiliteten av resultatet.

For min del har metodekapittelet vært en sentral del i reliabilitets arbeidet. Når jeg beskriver metoden jeg har brukt, etterstreber jeg å vise til hvordan jeg har samlet inn datamaterialet

mitt, samt de valgene jeg tatt i prosessen for å oppnå et troverdig resultat. I tillegg har jeg fokusert på å vurdere de etiske hensynene man møter på når man velger informanter man har kjennskap til. Det er ikke uproblematisk å velge informanter man har kjennskap til, da det kan være med på å påvirke utfallet både bevisst og underbevisst på bakgrunn av forskerens forforståelse. Dette drøfter jeg nærmere i kapittelet om kriterier for utvalg av informanter, men det er likevel også sentralt å trekke det frem under etiske hensyn i oppgaven.

For å styrke reliabiliteten i studiet, har jeg brukt lydopptaker til å ta opp det informantene sier. Av personvern hensyn blir ikke lydopptaket tilgjengelig for andre. For å sikre en korrekt gjengivelse av hva informantene sier, har jeg valgt å transkribere deltakerne sine utsagn ordrett. Ved å transkribere intervjuene sikrer jeg at funnene er riktig gjengitt, og kan vedlegges anonymisert hvis andre ønsker å ettergå materialet. Fangen skriver at det er viktig å kunne gjøre rede for hvordan man har kommet frem til tolkninger (Fangen. 2010, s. 251). Det gjør forskeren ved å henvise til hvilke observasjoner som danner grunnlaget for dem. For å sikre en økt reliabilitet, har jeg i lys av fangen sine utsagn valgt å presentere funn og drøfting i to separate kapitler for å tydeliggjøre funnene mine. Jeg vil derimot presentere funn og analyse sammen.

3.5.2 Validitet

Validitet i forskning kan også forstås som gyldighet. Gyldighet innebærer at man som forsker måler det man vil måle, eller om funnene virkelig kartlegger det fenomenet forskeren skal utforske (Fangen, 2010, s. 236). Fangen skiller på tre former for validitet; respons validitet, kommunikativ validitet, og legfolks vurdering.

Respons validitet handler om å vurdere gyldigheten av tolkninger med deltakerne. Etter at jeg hadde transkribert intervjuene, vurderte jeg om jeg skulle sende det transkriberte datamaterialet tilbake til informantene. På denne måten kunne deltakerne komme med tilbakemeldinger eller forklare utsagnene som kunne misforstås. Det er vanlig at forsker og informant kan fortolke det samme datamaterialet ulikt (Drageset & Ellingsen, 2011). Imidlertid vurderte jeg at det ikke var noen garanti for at resultatet ble mer gyldig hvis informanten fikk anledning til å rette opp i egne utsagn. Hvis deltakerne skulle få mulighet til

å endre på utsagnene sine i ettertid, kunne det påvirke studiens gyldighet og integritet. Studiens gyldighet kan bli påvirket fordi utsagnene kan bli forvrengte, og ikke representere et nøyaktig bilde av deltakernes oppfatninger.

For å sikre økt grad av validitet i studien, vurderte jeg det som hensiktsmessig å sjekke med informantene underveis i intervjuene om jeg hadde forstått dem riktig. Da jeg gjennomførte det individuelle intervjuet, var jeg spesielt påpasselig med å oppsummere det informantene sa. Jeg erfarte at jeg var mer opptatt av å sjekke om jeg forstod informantene i det individuelle intervjuet fremfor fokusgruppeintervjuet. Jeg opplevde at informantene i fokusgruppeintervjuene i stor grad rettet på hverandre. Hvis noen av informantene i fokusgruppeintervjuene ble misforstått, eller kom med utsagn som krevde en mer utdypende forklaring, så ba de andre deltakerne informanten om å gjenta eller utdype.

Fangen skriver om kommunikativ validitet. Det handler om å vurdere gyldigheten gjennom dialog med andre (Fangen, 2010, s. 237). Fangen skriver at gyldig kunnskap bare oppstår når motstridende påstander blir diskutert (Fangen, 2010, s. 237). For å sikre at jeg virkelig hadde kartlagt de fenomenene jeg ønsket å studere, har jeg diskutert funnene og temaer med bekjente som har en annen fagbakgrunn. Jeg har vurdert dette som viktig for å tilføre oppgaven nye perspektiver, og for å kunne diskutere validiteten i funnene. Jeg har ikke tilstrebet å oppnå enighet med de jeg har diskutert med. Jeg ønsket derimot å få tilført nye synspunkter og måter å tolke datamaterialet på. Fangen skriver at det er uenighet som bringer forskningen videre (Fangen, 2010, s. 239). Til slutt har jeg også kort sett på legfolks validitet. Det handler om å innhente validering fra fagpersoners tilbakemelding ved publisering. I mitt tilfelle vil ikke en slik validitetsvurdering være relevant, da studiet ikke skal valideres i et vitenskapelig fora.

4. Presentasjon og analyse av funn

Formålet med denne studien er å avdekke hvilke profesjonsforståelser som kommer til uttrykk i intervjuene med barnevernskonsulenter og journalister, og hvordan dialog mellom profesjonene muliggjør økt nyansering av barnevernssaker i mediebildet?

I dette kapittelet vil jeg presentere og analysere hovedfunnene fra den tematiske analysen. Funnene har vokst frem gjennom å følge de fire stegene for tematisk analyse som jeg metodisk har beskrevet i kapittel 3.3. Det er fire kategorier fra empirien som mer eller mindre gjentar seg i de kvalitative intervjuene. Disse temaene er: Profesjonsforståelser, etiske hensyn i barnevernssaker, tverrfaglig samarbeid og medienes påvirkningskraft.

Presentasjonen av analysen og funnene tar utgangspunkt i informantene sine utsagn og virkelighetserfaringer fra et fokusgruppeintervju og to individuelle intervjuer. Av hensyn til anonymitet i oppgaven, vil barnevernskonsulentene og journalistene ikke omtales med navn eller arbeidssted når funnene blir presentert. Alle informantene vil også omtales som «hun/henne», uavhengig av hvilket kjønn de opprinnelig har. Tabellen nedenfor viser hva informantene blir omtalt som, og hvilke intervjuform informantene deltok i.

Barnevernskonsulent	Intervjuform	Journalist	Intervjuform
B1	fokusgruppeintervju	J1	fokusgruppeintervju
B2	fokusgruppeintervju	J2	fokusgruppeintervju
B3	fokusgruppeintervju	J3	fokusgruppeintervju
B4	Individuelt intervju - fysisk	J4	Individuelt intervju – skriftlige svar på epost

4.1 Profesjonsforståelse

I det første kapittelet presenteres og analyseres funn omkring begrepet profesjonsforståelser. I prosessen med tematisk analyse ble det tydelig at et sentralt tema var informantenes profesjonsforståelser av egen og den andres profesjon. Journalistene tar utgangspunkt i caseoppgaven (vedlegg 3) om Spydeberg-saken. De begynner med å forklare hvorfor de tenker at saken i utgangspunktet bør publiseres offentlig i media. Samtlige av journalistene uttrykte i intervjuene at media har et ansvar for å informere befolkningen om saker som har stor offentlig interesse.

J1 forklarer at: «*Dette er jo sånn klassisk det vi vil kalle en «breaking news» -hendelse. Det er klart at når to unge jenter er funnet døde etter overdose, så er dette er en naturlig del å publisere i media. Saken kan godt bli publisert ganske raskt, også vil man bygge ut saken etter hvert som det fremkommer mer informasjon. I utgangspunktet så er det jo en sak om to unge døde mennesker, mer enn det er en barnevernssak».*

I kontrast til de andre journalistene formidler J3 at: «Vår avis legger seg på en forsiktig linje når det gjelder barnevernssaker. Avisen vår hadde ikke hatt ressurser til å ta fatt på slike krevende saker, selv om dette er en sak jeg som journalist gjerne hadde ønsket å skrive om». Informanten fremhever at kapasitetsspørsmålet kan hindre mindre aviser i å publisere viktige saker, selv om profesjonsforståelsen tilsier at dette er en sak journalister gjerne vil skrive om.

Under intervjuene var det flere av informantene fra barnevernstjenesten som stilte spørsmål til journalistenes praksis knyttet til barnevernssaker. Samtlige av journalistene opplever at barnevernstjenesten og samfunnet har behov for mer informasjon om deres profesjon. J3 sier at: «Mediene ofte møter motstand når de skal utøve profesjonen sin, og at andre profesjoner glemmer at rollen til media er å sette sentrale temaer på dagsordenen, som kan bidra til et bedre samfunn». Fellesnevneren blant journalistene er at de opplever at barnevernssaker er et utfordrende landskap å jobbe i, men også et svært viktig landskap å bidra til.

Ut ifra svarene til informantene i fokusgruppeintervjuene er min tolkning at det er mye uvitenhet og kunnskap omkring hverandres profesjoner. Basert på teori om profesjoner er det naturlig at man har spørsmål til hverandres profesjoner. Begge yrkesgruppene krever en langvarig formell utdanning, som ikke kan fylles av noen andre enn de som har utdannelsen (Torgersen, 1972, s.8). Dermed trenger man å åpne opp for dialog, for å innhente forståelse og kunnskap. Det er ikke slik at journalister bare skal skape debatt og konflikt. Media skal også bidra til å skape positive endringer og opplyse befolkningen før ryktene sprer seg. Saker som Spydeberg-saken vil få medieomtale, uavhengig av hva barnevernstjenesten mener. Svarene til journalistene viser også at det er en del fellestrekk mellom journalister og barnevernskonsulenter. Begge profesjoner kan møte mye motstand og kritikk i samfunnet.

4.1.1 Media tar frem gapestokken

Informantene fra barnevernstjenesten problematiserte dilemmaet mellom å dekke en nyhets sak med stor offentlig interesse, og det å bruke nok tid til på å innhente tilstrekkelig med informasjon om saken. B4 sier at «Media i slike saker som Spydeberg-saken er for raske til å peke fingre, og at media tar frem gapestokken offentlig før man har full oversikt over saken». B4 sier videre at: «Hun ønsker at det skal settes mer ord på hvordan barnevernssystemet fungerer».

J3 skriver at: «(...) Det er jo ikke sånn at vi får en sak også hopper vi rett på og skriver det. Ofte hjelper det også å vente litt i en tidlig fase». J1 trekker paralleller til «Valdres-saken» som fikk stor plass i nyhetsbilde 2015-2016. I Valdres døde en 13 år gammel jente av avmagring på nyttårsaften (Johansen & Sponberg, 2019). Saken fikk stor medieomtale. J1 ønsker å belyse hvordan deres avis gikk frem i arbeidet med å publisere denne saken. J1 forteller:

«Om jeg bare kan illustrere kort hvordan vi tenkte og jobbet med denne saken. Altså hun døde jo nyttårsaften 3. eller 4. januar, så står et annet mediehus i skolegården og snakker om at avdøde var et mobbeoffer. Da sier vår ansvarlige redaktør den gang, at ingen skal stå i min avis å kalle barn for mobbere før vi vet 100% hva som har skjedd. Derfra begynte vi å snakke og grave, og vi ventet med å publisere til oktober/november. Ikke sant, det var en sak vi jobbet med veldig lenge. Vi hadde sikkert tre eller fire manus-runder med norsk redaktørforening for å vite at vi var innafør presseetisk osv, før da ansvarlig redaktør tok beslutningen om å publisere. Jeg vet ikke hvor mange 100 samtaler vi hadde i den perioden».

J1 sier at: «Det ikke var nyheten dagen derpå de ønsket å legge ressursene i. De arbeidet mye med systemkritikken og etterspillet av saken. Det at moren ble dømt i Valdres-saken var et resultat av at journalistene i nyhetsbyrået fikk presentert en annen virkelighet enn det som kom frem i starten».

I likhet med Valdres-saken publiserte TV2 en lengre nyhetssak om Spydeberg-saken i etterkant av hendelsen. I denne artikkelen får foreldrene til Mina og Mille fortelle jentenes historie (Rovick, at el, 2023). B1 mener at: «Dette er en viktig og nyanserende mediesak. Saken sier både noe om jentene og barnevernstjenesten sitt arbeid. Når saken først er ute i media, så er det fint at det finnes en plattform hvor mediene forteller om hele menneske». Jeg tolker utsagnet til B1 dit at media gjør mye godt arbeid, men at de viktigste sakene er reportasjer som gir et større innblikk i saken.

B1 sier: *«Breaking news» saker, og dagen derpå nyheter har ofte overskrifter som fanger mange lesere sin oppmerksomhet, men som i mange tilfeller bare setter søkelys på systemfeil og kritikk av barnevernet. B1 mener at så lenge det er faktainformasjon som fremkommer, så må barnevernstjenesten tåle systemkritikken».*

Slik jeg forstår informantene, opplever barnevernskonsulentene at media i noen tilfeller kan være for raske med å peke fingre og ta frem gapestokken. Barnevernskonsulentene erfarer at media ikke tar seg god nok tid til å bli kjent med barnevernstjenesten sitt arbeid og profesjon. Journalistene mener derimot at det krever mye arbeid fra deres side før en sak kommer i mediene. I saker som Valdres-saken, driver mediene med et viktig opplysningsarbeid og saken krever mye arbeid fra pressen sin side. Dette eksempelet demonstrerer også at barnevernstjenesten og media kan jobbe mot samme mål. Jeg forstår det som at media i likhet med barnevernstjenesten, kan være med på å sikre at fremtidige barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.

4.1.2 «Jeg kjenner meg ikke alltid igjen i den virkeligheten som media beskriver»

Flere av informantene fra barnevernstjenesten tematiserer at de ikke alltid kjenner seg igjen i den virkeligheten media beskriver. B4 sier at: «Det er veldig viktig at media har god fakta sjekk og kildekritikk før de skriver. Det opplever jeg at de ikke har når sakene ikke er riktig fremstilt». B4 fremhever viktigheten av at media gjør et grundig forarbeid før journalister fremstiller saker i media.

J4 forteller imidlertid at det å få en sak godt opplyst, kan være utfordrende. Hun trekker paralleller til Spydeberg-saken og sier:

«I slike saker velger ofte foreldrene å forholde seg til ett nyhetsbyrå. Det gjør det utfordrende for andre mediehus å innhente egen informasjon. Har man ikke innsyn, blir det vanskelig å lage gode journalistiske saker. Som journalist må man huske på å være objektiv. Man må også opplyse og hente informasjonen fra person/ene som er siktet i en alvorlig straffesak. For å få et nyansert bilde, er det også viktig å opprettholde god kontakt med forsvarer og bistandsadvokat. Politiet og barnevern er også en viktig kilde, men de holder ofte kortene tett inntil brystet med tanke på taushetsplikten».

Et eksempel som samtlige av barnevernskonsulentene tematiserer, når det gjelder å ikke kjenne seg igjen i den virkeligheten som presenteres, er at pressen allerede samme dag som hendelsen i Spydeberg fant sted, skriver at barnevernstjenesten hadde omsorgen for Mina og Mille. Samtlige av informantene fra barnevernstjenesten reagerer på hvorfor media gikk ut med feil informasjon.

B2 sier: *«Som barnevernsarbeider å lese at de tok feil på et så viktig punkt, er ikke så bra for pressen da. Foreldrene ønsket hjelp fra barnevernstjenesten, de hadde ikke mistet omsorgen. Det er en vesentlig opplysning som er direkte feil, ikke bra».*

I det individuelle intervjuet med J4 forklarer informanten hvorfor mediene meldte at barnevernstjenesten hadde omsorgen for Mina og Mille. J4 forteller at: «I Spydeberg-saken meldte Bufdir at jentene som døde, var under omsorg av barnevernet. Dette var altså en grov feil fra Bufdir, så flere mediehus måtte endre nyhetsmeldingen». Intervjuene viser med dette sitatet at det var barnevernet som begikk en grov feil og ikke pressen.

Med andre ord så mener journalistene at det ikke bare media som har en rolle i å fremstille saker riktig. For at mediene skal utføre sin rolle i samfunnet, må også barnevernet gå ut med riktig informasjon i begynnelsen og være transparente. Jeg forstår det slik at barnevernssaker oppleves som krevende for journalister å kvalitetssikre, når profesjonene

ikke har en dialog. Journalistene formidler at hvis de skal kunne presentere saker på en virkelighetsnær måte, så må de ha en åpen dialog med barnevernstjenesten.

4.2 Tverrfaglig samarbeid

Alle informantene fra barnevernstjenesten og media fremhever viktigheten av et tverrfaglig samarbeid når barnevernssaker skal formidles ut til offentligheten. Tverrfaglig samarbeid er et gjennomgående tema i intervjuene som informantene ønsker å utfordre. Selv om informantene ønsker et tverrfaglig samarbeid mellom profesjonene, er det fremdeles mange utfordringer knyttet til tema. Informantene prater om behovet for et åpnere barnevern, hvem som skal tale saken og at det er en gjensidig mistillit mellom profesjonene.

4.2.1 Et åpnere barnevern

Informantene i oppgaven forteller at selv om det lenge har vært jobbet for et åpnere barnevern, så har barnevernstjenesten fremdeles en vei igjen å gå. B1 forteller at: «Når vi er ute i samarbeidsmøter med andre instanser, så får barnevernstjenesten høre at vi er så lukket og låst».

B1 reflekterer over flere saker hun har erfaring fra, og som hun kunne vært i dialog med media om. På bakgrunn av taushetsplikten er B1 likevel usikker på hvor mye hun reelt kunne sagt til media. B1 oppsummerer tankerekken hennes med å si:

«Vi kan nok si mye mer enn vi tror. Det er noe med å være gjennomtenkte i forhold til hvor, hva og hvordan. Jeg finner ikke den helt konkrete saken jeg tenker på, men bare det at vi snakker sammen gjør at det øker sjansene for at vi sammen kan finne måter å ha disse viktige sakene om barnevern og psykiatri på dagsordenen».

Samtlige av informantene fra barnevernstjenesten kjenner seg igjen i denne beskrivelsen. De mener at media og barnevernstjenesten kan dra mer nytte av hverandre i et symbiotisk samspill. B3 sier at: «Det er utfordrende å vite hvor grensene ved taushetsplikt i barnevernstjenesten går. Det er på tide å sette mer søkelys på pressekontakt i barnevernstjenesten». Hun forklarer at: «Slik som det er på nåværende tidspunkt er synet på media i barnevernstjenesten litt sånn uff, nei og æsj. Litt sånn det er skummelt og veldig lett

å trå feil». Jeg tolker utsagnet slik at informantene fra barnevernstjenesten er utrygge på å si og gjøre noe feil.

B2 jobber i en barnevernstjeneste hvor man prater om at man skal ha et åpnere barnevern. B2 sier at: «I denne barnevernstjenesten bør vi gi oss selv en utfordring. Vi bør snakke mer om hva vi mener med åpenhet». B2 peker på at hennes barnevernstjenesten ikke har avklart hva begrepet åpenhet innebærer.

Min tolkning er at informantene fra barnevernstjenesten i likhet med Habermas, ønsker at man i fellesskap kan komme frem til en ny enighet om hva som er åpenhet i kraft av språket og det beste argumentet. Åpenhet trenger ikke bety at man bryter taushetsplikten. Taushetsplikten er imidlertid en viktig del av barnevernstjenesten sin profesjonsforståelse. Informantene kommer med flere sentrale eksempler på hvordan man kan være mer transparente i barnevernssaker og samarbeide uten å bryte taushetsplikten. B4 forteller:

«Jeg husker så godt en artikkel, hvor det var en dame som uttalte seg på vegne av statlig barnevern. Jeg tror det var Bufetat. Det var veldig tydelig. Hun kunne ikke si så mye om selve saken da hun ikke var fritatt taushetsplikten, men hun våget i hvert fall å si noe om på et generelt grunnlag om hvordan det fungerer i barnevernet. Det syntes jeg var veldig lurt. Jeg husker jeg ble veldig glad for å se det. Jeg opplevde det som opplysende. Jeg ønsker at man skal sette mer ord på hvordan systemet fungerer».

Basert på B4 sitt utsagn har informantene fra barnevernstjenesten stor respekt for taushetsplikten, men det er ikke taushetsplikten alene som hindrer barnevernstjenesten å gi en kommentar til media. Det kan også være holdninger og tilliten som barnevernskonsulenter har til det journalistiske arbeidet.

J4 sier: «I Spydeberg-saken får saken mange henvisninger fra journalister som vil ha svar.

Derfor mener jeg det er ekstremt viktig at hvis barnevernet har ny eller viktig informasjon, at informasjonen må spres gjennom en pressemelding, slik at alle mediehusene får riktig informasjon. Det sparer barnevernstjenesten og journalister

for tid og misforståelser. Det hadde også vært en fordel om det var en pressekontakt i barnevernstjenesten som kunne svare på spørsmål direkte».

Jeg forstår informantene slik at begge profesjonene ønsker mer åpenhet og dialog på tvers av profesjonene. Barnevernstjenesten må imidlertid utfordre begrepet «åpenhet». Begrepet må utfordres gjennom dialog med media og internt på arbeidsplassen. Samarbeid er noe begge profesjoner både kan og skal i sin arbeidshverdag, og som kan bidra til kvalitet i tjenestene. Habermas mener at det er mulig å kommunisere seg frem til en ny enighet i kraft av språket. Som barnevernskonsulent eller journalist har man mulighet til å skape endring i dagens holdninger og praksis ved hjelp av språket. Det er en samfunnsutfordring av barnevernstjenesten og media ikke kommuniserer (Aakvaag, 2008, s. 174).

4.2.2 Hvem skal tale saken?

I fokusgruppeintervjuet problematiserer barnevernskonsulentene og journalistene hvem som bør prate med media hvis man skal samarbeide på tvers av profesjoner. Informantene lurer på om det er det pressekontakt, barnevernskonsulenter eller barnevernsledere som bør tale saken for en mest mulig nyansert fremstilling. I fokusgruppeintervjuet opplever J1 at barnevernsansatte formidler to ulike retninger:

«På den ene siden ønsker barnevernsansatte å stå frem i media fordi det ofte gjøres mye godt arbeid for barn og familier i barnevernssakene som ikke blir offentliggjort. På den andre siden er det krevende å ta det derifra og over til konkret journalistikk. Ofte blir det til at det er ledere eller pressekontakter som står for uttalelsene i media».

Journalistene mener at det er uheldig at ikke barnevernskonsulentene står mer frem i media. Siden ledere eller pressekontaktene ikke har den samme kjennskapen til sakene, og de vurderingene som har vært gjort over et lengre tidsforløp. J1 har også opplevd at:

«(..) De utfordringene jeg har opplevd er at folk som jobber med saken og da saksbehandlere, ikke slipper til med sine erfaringer og opplevelser fra konkrete saker. Kommentarene fra oss i media løftes til et høyere nivå, hvor vedkommende ikke har

kjennskap til saksfremstillingen. Ingen vil sitte igjen med svarteper eller ikke å ha gjort en god nok jobb».

Journalistene ønsker å vite hva informantene fra barnevernstjenesten tenker om at det sjeldent er barnevernskonsulenter som taler saken. B2 forklarer at: «Det er veldig personavhengig i forhold til hvem som ønsker å prate med media i barnevernssaker. Noen barnevernskonsulenter har et ønske om å nyansere, mens andre vil kunne ha behov for beskyttelse fra en leder» B1 sier at:

«Det kommer an på hva slags sak det er, Hvis jeg personlig hadde vært ansvarlig for oppfølgingen av to jenter som døde av en overdose. Det å gå ut i media etter kort tid å uttale meg hadde vært for vanskelig for meg, jeg legger for mye av sjela mi i det».

Det å stå frem i media når man har god kjennskap og relasjon til klientene, kan være en stor belastning for barnevernsansatte. Som Informantene fra barnevernstjenesten sier, så blir man som profesjonell også påvirket av hendelsene. Dermed erfarer informantene at det kan være godt å slippe mediepresset i tillegg. Ledere og pressekontakter har en viktig ivaretagende funksjon ovenfor ansatte med krevende yrker. Jeg forstår det slik at barnevernskonsulentene ikke ser på det som en del av sin profesjonsforståelse å ha dialog med media. For at barnevernstjenesten skal bli mer åpne, forstår jeg det slik at informantene mener at barnevernslederne bør være mer proaktive i samarbeidet med media. Journalistene har gjort seg opp noen tanker omkring hvordan ledelsen kan bidra til mer åpenhet i barnevernstjenesten, hvis barnevernsansatte ikke ønsker å tale saken offentlig. J1 sier:

«Jeg må bare tilføye en ting. Det er veldig individuelt fra leder til leder, men vi opplever også at ikke alltid lederne har lyst til å prate med oss veldig ofte. I tillegg hvis vi får svar, så svarer de på epost. Det syntes jo vi er krevende. Det blir jo en sånn veldig korrekt fremstilling, med et veldig byråkratisk språk. Epost fratar oss muligheten til å stille oppfølgings spørsmål og fange opp nyanser».

Det J1 beskriver står i kontrast til hvordan bufdir oppfordrer barnevernstjenestene til å imøtekomme pressen. Bufdir formidler at ved å kommunisere profesjonsforståelse og det barnevernstjenesten gjør, vil barnevernstjenesten styrke omdømmet sitt og bygge viktig tillit (Bufdir, 2021). Bufdir oppfordrer barnevernet til å ikke avvise journalister når de ringer. Ved å svare «ingen kommentar» eller å avvise journalisten, gir man et inntrykk av at man har noe skjule (Bufdir, 2021). Bufdir oppfordrer barnevernstjenesten til å svare på et generelt grunnlag. Det samsvarer med Løgstrup sine teori om den etiske fordringen. Han formidler at andre mennesker sitt liv skal ivaretas gjennom ord og gjerninger som er saklige, fornuftige og hensiktsmessige (Løgstrup, 2010, s. 70). Det å svare journalister saklig og fornuftig, kan være både hensiktsmessig og tillitsbyggende i alvorlige barnevernssaker for barnet, familien og samfunnet. Dette gjelder uavhengig av hvem som taler saken fra barnevernstjenesten.

4.2.3 En gjensidig mistillit?

Journalistene i denne studien opplever at barnevernstjenesten ikke har tillit til media sin profesjon. De tematiserer at barnevernstjenesten sin manglende tillit til media, kan være det som hindrer et godt tverrfaglig samarbeid mellom barnevernstjenesten og media. J2 løfter frem følgende eksempel for å belyse hvordan journalister jobber for å skape tillit og forståelse.

«(...)Det er ikke slik vi i media at vi publiserer alt vi har kjennskap til. Det er veldig mange samtaler vi har som bare er bakgrunnsamtaler, som aldri ender opp som en konkret sak, eller det kan bli et springbrett videre. Det er jo noe vi gjør veldig klart i en bakgrunnsamtale. Det er en annen situasjon når man kjører et intervju. En kilde skal ha en klar forståelse for hva som er hva. Så det er sånn jeg har håp om at dere i barnevernet eller andre instanser skal føle trygghet på at som journalister så publiserer vi ikke ting vi ikke har blitt enige om».

Jeg forstår utsagnet slik at media ønsker at barnevernstjenesten skal erfare at media og barnevernstjenesten kan dra nytte av hverandre. Det er ikke slik at alle medier er tabloide. Journalistene mener at barnevernstjenesten ikke trenger å ha mistillit til mediene, så lenge man tar noen hensyn før publisering. J1 sier at: «Pressen har tydelige regler for presseetikk i form av vær-varsom plakaten». Informanter har med dette rettigheter som mediene skal ta

hensyn til. Informantene fra media oppfordrer til at man bør ha en god samtale fremfor epost-korrespondanse, og at man som barnevernstjeneste alltid bør be om en sitatsjekk etter samtalen.

B2 sier: *«på tross av hensynene mediene tar så vil det være vanskelig å samarbeide med media om konkrete barnevernssaker saker på grunn av taushetsplikten, men i saker hvor man som barnevernskonsulent ser at systemet svikter, så vil det kunne være nyttig å kontakte pressen».*

Grimen skriver at tillit er en sentral forutsetning for et godt samarbeid (Grimen 2008, s. 45). Basert på informantene sine tilbakemeldinger profiterer både barnevernstjenesten og media på å ha tillit i befolkningen og tillit til hverandre. For å bygge opp tillit mellom media og barnevernstjenesten kan barnevernskonsulenter starte med å varsle om systemsvikt, fremfor enkeltsaker. På denne måten kan media bidra til systemtillit og forhindre at feil gjentar seg. Det å skrive om systemsvikt fremfor enkeltsaker, kan være en åpning for samarbeid mellom media og barnevernstjenesten. Det er færre etiske hensyn å ta på systemnivå enn individnivå. De små skritts metode» er en fremgangsmåte som kan bidra til å fremme samarbeid mellom barnevernstjenesten og media (Grimen, 2013, s. 131).

4.3 Etiske hensyn i barnevernssaker

Journalistene og barnevernstjenesten tematiserer de etiske hensynene man må ta i beslutninger som omhandler andre mennesker. Det er viktig å vekte ulike etiske hensyn opp mot hverandre. I dette kapitlet belyser jeg informantene sine tanker omkring personvern, taushetsplikt og ytringsfrihet.

4.3.1 Personvern

Samtlige av informantene fra barnevernstjenesten og media opplever at det sjeldent er to streker under svaret i menneskemøter. Det kommer frem i fokusgruppeintervjuet at Spydeberg-saken var en krevende sak med mange etiske hensyn. J2 sier:

«Spydeberg-saken syntes jeg var en utrolig vanskelig sak. Det var en sak med mange etiske hensyn å ta. Tragisk dødsfall, jenter i ung alder. Så dette var jo helt opplagt en sak hvor vi skulle vært flere hoder om hvordan vi skulle angrepet dette».

Selv om informantene fra media mener at Spydeberg-saken var viktig å publisere offentlig, fremhever J2 at dette var en sak hvor pressen måtte tenke seg godt om før publisering. Det var mange etiske hensyn for pressen å ta siden det var barn involvert. En av de etiske vurderingene pressen måtte ta hensyn til var personvernet til tvillingene og familien. Journalistene fremhever i intervjuene at en del av deres profesjonsforståelse er å ivareta personvernet. J4 forklarer hvordan pressen jobber for å ivareta personvernet i praksis:

«Den viktigste jobben media kan gjøre for å sikre ivaretagelse av personvern i barnevernssaker, er å gjøre en grundig kartleggings jobb i forkant av publisering. Kartleggings jobben innebærer å innhente informasjon, og finne ut om pårørende er varslet».

Journalisten forteller her at pressen har klokkeklare regler. De skal aldri gå ut med navn før de pårørende er varslet, av hensyn til personvern. Pressen skal også være forsiktige med å omtale barns identitet. J4 sier at: «Ryktene allikevel ofte sprer seg fort i offentligheten og på sosiale medier. Derfor er det viktig å være i forkant. Spesielt i Spydeberg-saken, som er et tettsted hvor alle kjenner alle». Her fremkommer det at pressen i utgangspunktet er forsiktige med å avsløre barns identitet, men i alvorlige saker hvor det er grunn til å tro det vil være ryktespredning, så kan det vurderes som bedre for de involverte at informasjon fra pressen også inneholder identitet, selv om det strider mot personvernet.

J4 sier at: «Selv om identiteten raskt ble avslørt i Spydeberg-saken, så er det viktig av hensynet til personvernet å alltid være sparsom med detaljer». Med det mener J4 at pressen skal være varsomme med å utlevere informasjon om alder, kjønn og bosted, selv om de har et opplysnings ansvar. J2 forteller at: «Informasjon som kan avsløre identiteten til barn, skal pressen ha en høy terskel for å publisere». Pressen har på lik linje med barnevernstjenesten også retningslinjer for personvern. Samtlige av Informantene fra barnevernstjenesten

opplever imidlertid at de har strengere interne regler for personvern i form av taushetsplikt enn det pressen har. B3 forteller:

«Taushetsplikten ligger jo der som en beskyttelse for at personopplysninger ikke skal komme ut. Taushetsplikten er ikke noe vi regulerer. Vi sitter jo på masse sensitiv informasjon om andre. Så da har vi jo ikke lov til å gå ut med det i mediene. (...) Det er på mange måter ikke vår rolle å utlevere informasjon om andre mennesker som ikke gjelder oss selv».

Det B3 påpeker i utsagnet en sentral profesjonsforståelse som barnevernstjenesten skal jobbe etter. Både juridiske reguleringer og etiske hensyn tilsier at det skal være tungtveiende grunner til at taushetsplikten skal oppheves (FO, 2019, s.10). I fellesskap er informantene fra barnevernstjenesten undrende til om det noen gang finnes gode nok grunner til at barnevernstjenesten skal ut å tale barnets sak i media, samt om det er riktig at alle temaer skal kunne drøftes offentlig? Basert på det informantene formidler, forstår jeg det slik at barnevernskonsulentene må gjøre flere profesjonsetiske vurderinger i forhold til det å informere offentligheten, de må stille seg spørsmålene; Hvilken nytte har samfunnet av å vite det? Hvilke konsekvenser får dette for andre mennesker? B4 påpeker at taushetsplikten for barnevernskonsulenter er mer enn hvorvidt man skal dele informasjon, men det handler i hovedsak om en barnets beste vurdering:

«Det jeg syntes er bra med taushetsplikten er at det handler om å ivareta barnet. Det syntes jeg folk flest burde ha litt større forståelse for. Det at man ikke deler til media handler ikke om vond vilje, men det er sårbare mennesker involvert».

B4 sin profesjonsforståelse er at det er viktig å skjerme barna fra offentligheten. Som barnevernskonsulent, bør ivaretagelse og vern av sårbare barn og unge veier tyngre enn offentlighetens behov for informasjon.

Barnevernstjenesten må ofte ta skjønnsmessige vurderinger på vegne av andre mennesker. B4 sier at det også er et sentralt profesjonsetisk hensyn å undre seg over hva Mina og Milla hadde tenkt hvis barnevernstjenesten hadde opplyst media om deres privatliv. Siden

tvillingene ikke lever lengre, får de ikke medvirket eller samtykket til at privat informasjon deles offentlig. Samtlige av Informantene fra barnevernstjenesten mener det er vanskelig å vite hva Mina og Milla hadde tenkt. Barnets medvirkning og barnets beste er sentrale etiske hensyn for informantene i barnevernstjenesten. Barnevernskonsulentene stiller spørsmål ved om det er deres ansvar å utlevere den private informasjonen, dersom barnet ikke har fått mulighet til å medvirke i denne delingen.

Jeg tolker det slik at personvern er et etiske hensyn som både informantene fra barnevernstjenesten og media kjenner seg godt igjen i. Mens personvern er et grunnleggende hensyn i helse- og sosialfaglig arbeid, er det derimot pressen sitt oppdrag å informere om det som skjer i samfunnet (Pressens faglige utvalg, 2021). Basert på informantene sine utsagn, tar begge profesjonene hensyn til personvernet. Utfordringen er at hensynet til personvern vektet ulikt for barnevernskonsulenter og journalister. Det finnes ingen felles etiske retningslinjer. Nordby mener at profesjonene bør etterstrebe og finne frem til en grunnleggende felles målestokk for hva som er rett og galt. På denne måten kan man oppnå et godt samarbeid mellom profesjonene, og for de menneskene yrkesutøverne skal ivareta (Nordby, 2012, s.227).

4.3.2 Når foreldre opphever taushetsplikten

I Spydeberg-saken formidler journalistene at foreldrene ønsket å medvirke til saken. J2 sier at: «Det er et klart skille når foreldrene ønsker å stå frem offentlig, versus når de ikke ønsker å medvirke. Da går den mer anonymiserte omtalen av jentene over til at man kan gå ut med fullt navn og bilde». For pressen endrer situasjonen seg når foreldrene ønsker å medvirke. Denne profesjonsforståelsen står i kontrast til barnevernskonsulentene sin forståelse.

J2 sier: «Kan jeg komme med et spørsmål til dette med taushetsplikten. Det hender jo at folk som er berørt av saken opphever taushetsplikten på vegne av seg selv, i kraft av å være nærmeste pårørende. Vi kan likevel oppleve at offentlige kilder som barnevernstjenesten ikke kommenterer, selv om taushetsplikten er opphevet av primærkilden. Hva tenker dere om dette?»

Barnevernskonsulentene gjør seg ulike refleksjoner i forhold til J2 sitt spørsmål. B2 tenker at «det hadde vært fint om det hadde vært så enkelt at opphevelse av taushetsplikten ga barnevernstjenesten fritt spillerom». Samtlige av informantene fra barnevernstjenesten mener at når man sitter på så mye informasjon, så det hadde vært nyttig å kunne balansere mediebildet. B2 mener at:

«Som barnevernstjeneste må vi ta hensyn til de barna og familiene vi jobber med, og tenke lengre frem. det er mye informasjon som kunne gjort seg i en romanbok, men i det virkelige livet er det best for alle parter å ikke snakke så mye om det i media»

B3 sier at: «Det ikke er etisk forsvarlig at barnevernstjenesten går ut i media, bare fordi foreldrene har opphevet taushetsplikten til barnevernstjenesten. Det er mange etiske hensyn man skal ta». B3 sier videre at: «Små barn ikke skal ende opp som et søk på google resten av livet, fordi foreldrene opphevet taushetsplikten til barnevernstjenesten». Hun undrer seg over hvilke ringvirkninger og bransjepraksis det hadde fått, hvis barnevernstjenesten kan begynne å stå frem offentlig fordi foreldrene ønsker det. B3 tenker at: «Problemstillingen om å dele privat informasjon offentlig er så mye mer sammensatt enn at foreldrene opphever taushetsplikten til tjenesten».

Det fremkommer i dialogen at journalistene og barnevernskonsulentene har et ulike syn på hvorvidt opphevelse av taushetsplikten fra partene åpner for at barnevernstjenesten skal dele informasjon. Barneverntjenesten løfter frem at det er komplekse og langsiktige vurderinger knyttet til barnet og familien. Det er sprikende profesjonsforståelser når foreldre opphever taushetsplikten. Taushetsplikten er grunnleggende for tilliten mellom yrkesutøveren og brukeren (Johannesdottir, 2013, s. 154). Barnverntjenesten vurderer det derfor som et sentralt hensyn å verne om barnet og familien, mens mediene vurderer at barnevernstjenesten bør stå frem offentlig når muligheten byr seg. Profesjoner som arbeider med barn, ungdom og familier er spesielt utsatt for å møte etiske utfordringer i et tverrfaglig samarbeid (Willumsen og Ødegård, 2016, s. 47). Det fremkommer også i dialogen mellom barnevernstjenesten og media.

4.3.3 Foreldrevern og ytringsfrihet

Basert på Informantene sine utsagn kommer det frem at barnevernskonsulentene er opptatte av at media skal skjerme barna i nyhetsbilde, selv om foreldrene opphever taushetsplikten. Samtlige av barnevernskonsulentene mener imidlertid at noen foreldre burde blitt skjermet fra å gå ut i media. B2 spør journalistene: «Hvilke vurderinger pressen gjør seg når foreldre er «utenfor vinduet» sitt og velger å oppheve taushetsplikten»? B2 ønsker å vite om: «Pressen tar noen etiske hensyn til foreldrenes psykiske helse». Barnevernskonsulentene tematiserer hvordan pressen forstår sitt ansvar overfor foreldre i sårbare situasjoner. J2 sier:

«Folk som er i mental ubalanse etter dramatiske hendelser er en del av arbeidshverdagen til journalister. Det viktigste pressen kan gjøre med foreldre er å prate grundig med dem i forkant. Når foreldrene har vært utsatt for en så krevende hendelse, så må det være et bakteppe for oss når vi prater med dem. Det er ikke sånn at det er vi som skal ta den vurderingen om det kan være grunn til å beskytte dem mot seg selv og deres uttalelser. Det er jo ytringsfrihet. Saken må likevel diskuteres nøye før publisering.».

Basert på J2 sitt utsagn begynner barnevernskonsulentene å diskutere om foreldrene forstår hvilken konsekvenser det får når man offentlig forteller historien til barna, og hvordan det er for foreldrene å leve med å ha brettet ut barna sine liv i ettertid. J1 forteller at: «Pressen ikke er så firkantet, som det kan høres ut. Når det oppstår alvorlige hendelser, har ofte familiene en person som blir et mellomledd mellom familien og pressen. Pressen går sjeldent direkte til pårørende i psykisk ubalanse». J2 legger til at: «Når pårørende kommer med flengende kritikk av systemet og barnevernet, forsøker også pressen å ettergå påstandene med politi, barnevern og etc». Journalistene ønsker med dette å belyse at det finnes sikkerhetsnett for å fange og verne om familier, foreldre og barn. I denne delen av diskusjonen uttrykker barnevernskonsulentene usikkerhet knyttet til om pressen tar forhåndsregler når foreldre har opplevd urett. Journalistene er på sin side tydelige på at de tar profesjonsetiske hensyn til foreldre i ubalanse, men journalistene verner mindre om foreldrene enn det barnevernstjenesten uttrykker.

Ytringsfriheten er en profesjonsforståelse som pressen jobber etter. Jeg forstår det likevel slik at pressen ikke hopper på alle saker de får informasjon om. Pressen beskriver at det stadig vekker foreldre som ønsker å dele saken sin, men som blir skjermet fra offentligheten. Hvis nærmeste pårørende imidlertid ønsker å gå til media, så har de imidlertid lov til dette. Utfordringen er at sårbare mennesker ofte kan ha tillit til at andre mennesker og pressen vil dem vil dem vel (Grimen, 2013, s. 67). Tilliten mellom mennesker åpner opp for at den ene parten kan bli utnyttet, fordi noe av kontrollen blir overført til den andre. Grimen skriver at tillit ofte innebærer at noen har, eller får kontroll over noe som er viktig for den andre (Grimen, 2013, s. 67). Pressen kan få historier og informasjon fra sårbare mennesker i krise som egentlig burde blitt skjermet fra offentligheten, men som blir brukt til sensasjonspregede nyheter som pressen kan profitere på.

4.4 Medienes påvirkningskraft

Mediene har en viktig rolle i dagens samfunn. Det er vanskelig å forestille seg et samfunn uten medier som er lett tilgjengelig for offentligheten. I dette kapitlet ønsker jeg å vise hva informantene sier om mediemakten, hva som har en nyhetsverdi og hvordan informantene mener at barnevernstjenesten kan påvirke den negative omtalen i mediene.

4.4.1 Den fjerde statsmakt

Samtlige journalister løfter frem at media har en viktig funksjon i dagens samfunn. De forstår seg selv som den fjerde statsmakt og de er «vaktbikkja» i samfunnet. Informantene mener at media har et stort samfunnsansvar, fordi de besitter en enorm profesjonell makt til å påvirke individer og systemer.

J3 sier: «Som journalist, må man alltid må tenke over hva intensjonen bak en sak er før den publiseres. Det er fordi saker som publiseres kan ha stor påvirkning på folk, og spesielt unge mennesker. Påvirkningskraften media har i samfunnet, kan ha både positive og negative konsekvenser for individer og systemer»

På individnivå prater journalistene om Mustafa Hasan saken. De fremhever hvordan medietrykket bidro til at Mustafa fikk oppholdstillatelse i Norge. Journalistene begynner deretter å diskutere mulighetene de har til å skape endringer på systemnivå. J4 forteller:

«I et ungdomsmiljø på Østlandet var det knyttet særlig bekymring til et barn under kriminell lavalder, som delvis bodde på barnevernsinstitusjon. Det var svært alvorlig vold han hadde utført, og utfordringen var da at han rømte fra institusjonene. Når vi avdekket dette, fant vi ut av at Bufdir eller var det Bufetat ville legge ned denne type institusjonstilbud. Denne saken ble fanget opp, og det ble vedtatt av stortinget at institusjonstilbudet skulle videreføres».

Barnevernskonsulentene mener at når mediene bruker mediemakten slik som J4 forklarer, så har mediene sin påvirkningskraft stor nytteverdi, også for barnevernstjenesten.

Informantene fra barnevernstjenesten har erfart at mediene også kan være veldig gode til å synliggjøre utfordringer og få temaer på dagsordenen. Barnevernskonsulentene fremhever at det i Spydeberg-saken har vært viktig at mediene etter hvert har synliggjort at barn som Mina og Milla blir kasteballer i et system, mellom barnevern og psykiatri.

J4 forteller: *«Når folk flest leser om barnevernstjenesten, så er det ofte saker som er negativt ladet. Enten er det fordi pressen har avslørt en grov feil i systemet. Eller at enkeltindivider står frem og forteller at de har blitt feilbehandlet av systemet. Det mangler saker i media om barnevernstjenesten som gir håp, og ikke saker som bare kan skremme».*

Barnevernskonsulentene og journalistene løfter frem behovet for en større balanse i media. De ønsker søkelys på de gode historiene som kan bidra til å nyansere bildet befolkningen har av barnevernstjenesten. Min tolkning er at når journalister skriver om barnevern, så kan opplysningene bidra til å påvirke den offentlige meningen om barnevernstjenesten. Leserne vil gjennom media få en profesjonsforståelse for den kompleksiteten barnevernstjenesten står ovenfor. Aviser er en viktig form for offentlighet, hvor offentlige meninger kan dannes (Habermas, 2008, s. 11). Avisene har utviklet seg fra å utelukkende være anstalter for nyhetspublikasjon, til å bli bærere og ledere for den offentlige mening og et kampmiddel i partipolitikk (Habermas, 2005, s. 226).

4.4.2 Ikke alt har en nyhetsverdi

Journalistene informerer om at det ikke er slik at pressen utelukkende skriver negativt om barnevernssaker og barnevernstjenesten. Utfordringen som samtlige journalister uttrykker som en del av sin profesjonsforståelse, er at nyheter også skal fenge leserne. Informantene snakker med dette frem en slags dobbeltrolle. De skal både opplyse, men også sikre gode og fengende nyhetssaker som selger. Dette fremstår som en kontrast til barnevernstjenesten sitt ansvar. J1 har et eksempel for å formidle hva mediene mener er en viktig nyhetssak, men som i realiteten ikke har nyhetsverdi.

«Akkurat nå tror jeg formannskapet sitter og behandler en tilstandsrapport for barnevernet eller noe i dag. De rapportene, hvis ikke det står noe sånn helt eksplisitt kritikk, eller ting vi føler at vi må gripe fatt i, så blir disse rapportene litt for generelle. Ofte står det at barnevernstjenesten fungerer bra, også blir det et lite klapp på skulderen. Vi legger nok slike historier til side, fordi vi ser ikke hva nyhetsverdien skal være».

Som J1 forteller, så vil ikke slike rapporter ha en nyhetsverdi. Det betyr at tilstandsrapporten ikke kommer på dagsordenen. Selv om rapporten inneholder viktig informasjon om de profesjonelle sitt arbeid, fremhever informantene at det må være påkoblet flere personlige historier som fenger for å skape interesse. Gode nyhetssaker treffer best når de fortelles gjennom mennesker. Det betyr at historiene bør være noe mer sensasjonspregede.

J2 sier: «For at noe skal bli interessant, er media avhengig av at noen fra barnevernstjenesten kan fortelle om det faglige, men også at leseren kan få et innblikk i hvordan det oppleves for den som står i det»

Basert på informantene sine tilbakemeldinger er barnevernskonsulentene samstemte i at de forstår media sitt behov for mer sensasjonspregede nyheter. B2 sier at:

«Barnevernstjenesten har en jobb å gjøre når det gjelder å hjelpe media med å finne troverdige kilder. Dette er en vei inn for å få de gode historiene på dagsordenen». I fokusgruppeintervjuet begynner informantene å diskutere mulige nyhetssaker de kan fortelle om på systemnivå. Et forslag til en nyhetssak som barnevernskonsulentene trekker frem, er at enslige mindreårige flykninger plutselig forsvinner fra asylmottak. Informantene

forteller denne historien fordi ingen vet hvor ungdommene blir av. I lys av Løgstrup sin teori om den etiske fordringen, kan det å være offentlig om slike saker i noen tilfeller være brukere sitt beste. Begge profesjonene har et samfunnsansvar og en makt som kan sikre at alvorlige hendelser ikke gjentar seg.

4.4.3. Påvirke dagsordenen

I fokusgruppeintervjuet kom det frem en diskusjon om hvordan barnevernskonsulenter selv kan påvirke dagsordenen. Journalistene oppfordrer barnevernstjenesten til å være mer proaktive i mediekontakten. Omtale i media, bidrar til mer synlighet omkring barnevernstjenesten sitt arbeid i offentligheten. Hvis ikke barnevernstjenesten eller enkeltindivider selv står frem og forteller de gode historiene, vil heller ikke media klare å plukke det opp. Journalistene mener at barnevernstjenesten selv har et samfunnsansvar for å stå frem hvis man opplever mye negativ omtale i offentligheten, samt feil fremstilling av saker.

J2 har lenge jobbet med helserelaterte saker. Hun forteller at: «Hun har erfart at helsepersonell kan være behjelpelige med å finne kontakter som ønsker å fortelle sin historie. Helsepersonell jobber også etter taushetsplikten». Erfaringsmessig opplever hun at mennesker ofte ønsker å prate. J2 foreslår at barnevernstjenesten kan være et mellomledd mellom mulige informanter og media. Hvis barnevernstjenesten kjenner noen barn eller familier som ønsker å fortelle sin historie, så kan barnevernstjenesten spørre direkte. J2 sier:

«Jeg tenker at det kan være en veldig fin måte, hvor dere kan hjelpe oss med å få bragt frem historier som lesere er veldig nysgjerrige på å lese, og som vil øke forståelsen for mennesker i sårbare situasjoner».

B1 forteller at: «Hun ser for seg mange saker og mennesker gjennom flere år i bransjen. Hun lurer på hvordan sakene kunne vært fremstilt i media, og om noen ville snakket? Det er en vanskelig greie, når det involverer mennesker». Barnevernskonsulentene reflekterer over flere dilemmaer. Samtlige av informantene mener at det er mange dilemmaer og utfordringer systemisk som burde vært belyst i media, og som jevnlig burde vært på dagsordenen. B1 trekker frem at BUP avslår henvisinger, mangel på institusjons plasser i

psykiatrien og alle disse enslige mindreårige som prioriteres ned av alt og alle. B1 sier at: «I slike saker har barnevernstjenesten har et ansvar for å drøfte internt, og tenke klokt sammen om hvordan man kan løfte problemstillingene frem i media». På denne måten vil også samfunnet få en forståelse av de utfordringene barnevernstjenesten står ovenfor i arbeidet. I fokusgruppeintervjuet vokste det frem flere refleksjoner om hvordan barnevernstjenesten kan være med å påvirke dagsordenen i stedet for at dagsordenen blir satt av andre. Vi fikk frem flere refleksjoner i forhold til hvordan barnevernstjenesten kunne forstå sin rolle opp mot media.

Jeg tolker det slik at informantene fra barnevernstjenesten opplever at media ikke har blitt brukt som en ressurs i deres tjeneste. Media oppleves som et utrygt og ukjent område for informantene fra barnevernstjenesten. Imidlertid har informantene fått et annet syn på media, etter å ha diskutert og fått et innblikk i journalistene sin profesjon. Informantene løfter frem behovet for å sitte sammen og prate på tvers av fagfelt, slik at man sammen kan finne en måte å få barnevern på dagsordenen og bygge tillit. Luhmann mener at tilliten reduserer kompleksiteten i samfunnet. Fordelen ved å ha tillit til systemer og hverandre er at det letter overføringen av informasjon og kunnskap. Det skyldes at man stoler på arbeidet til samarbeidspartnere (Rasmussen, 2003, s. 150). B4 sier at: «Pressen de senere årene har blitt flinkere til å nyansere saker om barnevernstjenesten, men kulturen jevnt over bærer preg av «clickbait» overskrifter som er ute etter å provosere». Det er en vei igjen å gå for begge parter.

5. Drøfting av funn

Det følgende kapittelet har som hensikt å drøfte funnene fra den tematiske analysen, og undersøke hva funnene forteller om problemstillingen. Med utgangspunkt i analysen har jeg trukket ut fire overordnede drøftingstemaer som oppsummerer problemstillingen. Det første drøftingskapittelet handler om mulighetsrommet ved kommunikasjon og samarbeid mellom media og barnevernstjenesten. Jeg vil så ta for meg de sentrale hensynene som er personvern og taushetsplikt. Det tredje kapittelet handler om kunnskap og kvalitet i medieomtalen. I det siste kapittelet presenterer jeg behovet for felles etiske retningslinjer for barnevernstjenesten og media. I drøftingen vil jeg anvende relevant teori fra Jürgen

Habermas, teori om profesjoner, samt teori om tillit. I tillegg til teorien vil jeg vil også belyse forskningsbasert kunnskap.

5.1 Mulighetsrommet ved kommunikasjon og samarbeid

Tverrfaglig samarbeid og samordning mellom barnevernstjenesten og andre profesjoner er ansett for å være både viktig og nødvendig (Fauske et al, 2019, s. 178). Samarbeid mellom barnevernstjenesten og media er ikke noe unntak i dagens informasjonssamfunn. Analysen min viser at samarbeid er en sentral del av begge informantene sin profesjonsforståelse. Likevel sier informantene i studiet, at et godt samarbeid mellom barnevernstjenesten og media ikke har vært en realitet frem til i dag. Informantene fra media forteller om et lukket barnevern som ikke ønsker å dele. Informantene fra barnevernstjenesten forteller om en manglende profesjonsforståelse fra media. Likevel viser dialogen mellom barnevernskonsulenter og journalister at det er et stort mulighetsrom for innsikt og profesjonsforståelse ved kommunikasjon og samarbeid.

Allerede i 2001 kom barne- og familiedepartementet ut med en stortingsmelding. I Stortingsmeldingen informerer barne- og familiedepartementet om behovet for mer åpenhet rundt barnevernstjenesten i befolkningen, for å styrke barnevernet sin legitimitet (Meld. St. 40 (2001-2002), s. 3). Samarbeid og kontakt med media er en viktig del av kommunikasjonsstrategien for å sikre et åpnere barnevern (Figenschow et al, 2006, s. 165). Selv om det investeres i kompetanse om informasjonsarbeid både i det private og i det offentlige, har det likevel tatt tid å skape endring mellom barnevernstjenesten og media. En problemstilling som ligger til grunn for drøfting, er hvorfor det er så krevende å få til et samarbeid mellom barnevernstjenesten og andre profesjoner (Fauske et al, 2019, s. 179).

Nordby skriver at i alle former for tverrfaglig samarbeid oppstår den samme utfordringen. Siden samarbeidet forgår på tvers av profesjonsfaglige ståsteder og mandater, vil profesjonene arbeide ut ifra forskjellige perspektiver og faglige interesser (Nordby, 2013, s. 222). Når profesjonene arbeider ut ifra forskjellige perspektiver og faglige interesser, kan det oppstå et konfliktfylt samarbeid. Det konfliktfylte samarbeidet kan skyldes at de profesjonelle ikke oppnår etisk enighet om hva som er rett å gjøre i ulike situasjoner. Målet på sikt er et åpnere barnevern, og et bedre samarbeid mellom media og

barnevernstjenesten. Analysen viser at for å komme frem til en løsning som alle partene er etisk enige om og opplever som konstruktive, så må man kommunisere og oppfordre til dialog med hverandre (Nordby, 2013, s. 226).

Analysen viser at Informantene fra barneverntjenesten formidler at de ønsker å ha en dialog med media, men de opplever å ha en mistillit til systemet og media sin profesjon på bakgrunn av tidligere erfaringer. De negative profesjonelle erfaringene medfører at profesjonene i stor grad unngår å prate med hverandre. Journalistene sier at det er presseansvarlig eller barnevernsledere som står frem og taler saken. Ofte gir barneverntjenesten tilbakemeldinger i form av epost-korrespondanse, byråkratisk språk eller «ingen kommentar». Dette er uheldig når man skal bygge tillit på tvers av profesjoner.

Gjensidig mistillit kan vokse i en ondartet spiral hvis man ikke er villig til å skape endring. Når man først har mistet tilliten til hverandre, er det krevende å bygge den opp (Grimen, 2013, s. 11). Luhmann mener likevel at det ikke bare er negativt å ha mistillit til systemer. På mange måter kan mistillit være med på å luke ut inkompetanse og misbruk (Grimen, 2013, s. 120). Når man har andre mennesker sine liv i sine hender, er det ikke rom for inkompetanse. En naturlig skepsis til systemer kan være sunt, men tillit til andre er likevel noe man ikke kan leve uten. Det er et sentralt aspekt ved menneskers liv å bygge opp tillit til hverandre (Luhmann, 1999, s. 152).

Grimen mener at personlig tillit bygger på gjentatt samhandling med andre mennesker (Grimen, 2013, s. 128). Det handler om å erfare gode samarbeid med andre. For å bygge tillit og skape åpenhet, er det vesentlig at barnevernstjenesten og media begynner å samhandle og kommunisere med hverandre. Analysen fra fokusgruppeintervjuet viser at det er mange misoppfattelser omkring hverandres profesjon og rolle. Det er ikke slik at media alltid er ute etter å lage overskrifter, og at barnevernstjenesten gjemmer seg bak taushetsplikten. Både media og barnevernstjenesten tar et stort antall profesjonsetiske hensyn når man jobber med barnevernssaker. Utfordringen er at hvis man ikke kommuniserer, får man heller ikke forståelse for og tillit til hverandres profesjoner.

Analysen viser at ved hjelp av kommunikasjon og samhandling på tvers av profesjoner, kan man muliggjøre endring i fremstillingen av barnevernssaker i media. I fokusgruppeintervjuene fremkommer det et behov for endring og dialog fra samtlige av informantene. Et av Habermas sine viktigste begreper i hans samfunnsstenking, er kommunikativ handling. I begrepet ligger det at mennesker koordinerer sin samhandling gjennom språklig kommunikasjon. Den språklige formen for samhandling, gir mennesker muligheter til å løse konflikter og komme frem til en språklig enighet på en fredfull måte (Aakvaag, 2012, s. 173). I følge Habermas bidrar kommunikativ handling til at vi produserer og reproducerer mening, normer og personlige identiteter (Aakvaag, 2012, s. 178). Språklig samhandling og kraften i det beste argumentet, kan bidra til at journalister og barnevernskonsulenter får en større forståelse for hverandres profesjon. En større profesjonsforståelse for hverandre, bidrar også til en økt grad av tillit og vilje til samarbeid. Analysen viser at allerede etter to timer med felles dialog i fokusgruppeintervjuet, så kommer det frem flere forslag til hvordan man kan samhandle på tvers av profesjoner.

«De små skritts metode» er en fremgangsmåte som kan bidra til å fremme samarbeid mellom barnevernstjenesten og media. Metoden brukes når situasjonen fremstår fastlåst og når det er utfordrende å bygge opp tilliten mellom profesjonene (Grimen, 2013, s. 131). På den ene siden er ikke situasjonen mellom barnevernstjenesten og media helt fastlåst. Informantene opplever i dag at barnevernssaker fremstilles mer nyanserte i media, og at det er et større politisk engasjement omkring barnevernssaker i offentligheten (Figenschow, 2006, s. 53). På den andre siden viser analysen at nyanseringen omkring barnevernssaker ikke er god nok. Informantene trekker frem Aftenposten sin «breaking news» -artikkel som et eksempel (Moland & Nordli, 2023). For å endre dagens praksis, kan det være nyttig å bruke en metode som setter samarbeid og kommunikasjon på dagsordenen.

Hensikten med «de små skritts metode» er at den ene parten først tar et lite skritt som bryter den fastlåste situasjonen. På mange måter er det barnevernstjenesten som bør ta det første skrittet, siden analysen viser at informantene fra barnevernstjenesten opplever minst grad av tillit til media. Det lille skrittet tar man for å teste påliteligheten og samarbeidsviljen til motparten (Grimen, 2013, s. 131). Siden det er knyttet mye usikkerhet til hverandres profesjoner, kan et slikt initiativ være at barnevernsleder inviterer redaktøren fra den lokale

nyhetsavisen til en uforpliktende prat, med mulighet for å stille spørsmål. På et slikt møte kan barnevernsansatte og avdelingsledere delta om de ønsker. Hvis den andre parten reagerer positivt, kan man igjen forsøke med et nytt og større skritt. Det fremkommer tydelig i analysen at informantene fra barnevernstjenesten har mange saker de kunne tenke seg å dele. Imidlertid slik som dagens situasjon mellom profesjonene fremstår, er det på nåværende tidspunkt et for stort skritt for barnevernskonsulenter å dele og prate direkte med pressen.

Siden informantene fra barnevernstjenesten sier at det er krevende å drøfte enkeltsaker som for eksempel Spydeberg-saken, kan en annen mulighet være å diskutere systemutfordringer. Det å informere om og forklare systemutfordringer, kan dessuten bidra til å gi samfunnet og media et mer nyansert bilde av barnevernstjenesten. Forslag til slike systemutfordringer kan være at: Flere barn trenger fosterhjem eller at barn blir kasteballer i et system mellom psykiatri og barnevern (Bufdir, 2021).

Analysen viser at mediene har en opplysende og informativ rolle, som barnevernstjenesten kan nyttiggjøre seg av ved hjelp av kommunikasjon og samarbeid. Selv om pressen ikke har noen formell makt i samfunnet, kalles de likevel den fjerde statsmakt. Informantene sier at det skyldes pressen sin mulighet til å sette saker på dagsordenen, og bidra til utvikling og problemløsning. Det ligger mye makt i det å kunne bestemme hva folk er opptatt av og snakker om (Bang, 2007, s. 224). Bufdir oppfordrer til et proaktivt barnevern, uten at det skal gå på kompromiss med barnevernstjenesten sitt mandat (Bufdir, 2021). Det krever imidlertid at man tar initiativ til kommunikasjon og samarbeid på tvers av profesjoner.

5.2 Ulike perspektiver på personvern og taushetsplikt

Gjennom profesjonen blir barnevernskonsulenter ansvarlige, fordi noen mennesker er avhengige av oss (Leenderts, 2014, s.57). Ivaretagelse av sårbare barn og familier er på mange måter den viktigste oppgaven et menneske kan ha. Løgstrup sin teori om den etiske fordringen oppfordrer til å ta vare på andre menneskers liv. Fordringen er radikal, og den fordrer at profesjonsutøvere må tenke uselvisk. Det betyr at det vi sier å gjør baserer seg på vår nestes skyld, ikke når det passer den profesjonelle (Christoffersen, 1999, s. 39). Den etiske fordringen blir gitt til oss og er tillitsbasert. Derfor krever det riktig bruk av skjønn og

innsyn, for å vurdere hvordan man best mulig ivaretar andre sitt ve og vel. Informantene fra barnevernstjenesten sier i intervjuene at på tross av hensynene mediene tar, så vil det være vanskelig å samarbeide med media om konkrete barnevernssaker saker på grunn av taushetsplikten. Analysen viser at barnevernskonsulentene forstår den etiske fordringen ved å vektlegge personvern og taushetsplikt meget høyt i enkeltsaker.

Barnevernstjenesten har også klare juridiske føringer i form av taushetsplikten som medfører at informasjonsdeling og samarbeid med media er utfordrende. Taushetsplikten kan defineres som at noen har plikt til å hindre at bestemte opplysninger kommer ut til andre enn dem som skal ha opplysningene (Justis- og beredskapsdepartementet, 2023, s. 9). En del forvaltningsorganer har strengere taushetspliktregler enn forvaltningslovens generelle regler. Dette gjelder barnevernet jf. barnevernloven §13-1 (Justis- og beredskapsdepartementet, 2023, s. 9).

I motsetning til barnevernskonsulentene fremkommer det i analysen at den etiske fordringen ikke er like førende for journalister. Selv om presseetikken gjelder i hele den journalistiske prosessen, innebærer pressen sin samfunnsrolle å verne om ytringsfriheten, trykkefriheten og offentlighetsprinsippet (Pressens faglige utvalg, 2021). Analysen viser at det er pressen sin rett til å informere om det som skjer i samfunnet. Journalistene formidler at deres profesjonsforståelse innebærer å sette ting på dagsordenen for å forhindre at feil gjentar seg. På bakgrunn av de profesjonsfaglige perspektivene vil hensynet til personvern og taushetsplikt vektes ulikt fra barnevernstjenesten og media.

Selv om informantene fra barnevernstjenesten sier at barnevernet tidvis kan ha et for strengt personvern, så er likevel konfidensialitet og vern om privatliv noe som står sterkt i norsk forvaltning (Læret & Skivenes, 2019, s. 44). Hvis offentlig ansatte bryter taushetsplikten, kan de bli straffet for dette. Journalister eller redaktører kan derimot ikke bli straffet for å publisere stoff de har fått tilgang på fra offentlige ansatte (Gripsrud, 2011, s. 267). Det kan få store konsekvenser om man bryter taushetsplikten og personvernet som offentlig ansatt. Dermed er det kanskje ikke så rart at barnevernskonsulenter holder kortene tett inntil brystet. Informantene fra barnevernstjenesten sier at de likevel opplever manglende forståelse fra offentligheten og media. Analysen viser at når barnevernstjenesten

ikke deler taushetsbelagt informasjon med media så handler det ikke om vond vilje, men at det er sårbare barn og mennesker involvert som barnevernstjenesten har et samfunnsansvar for.

Av den grunn sier informantene fra barnevernstjenesten at noen sårbare mennesker har et behov for å bli vernet mot seg selv i offentligheten. Det er ikke slik at alt av privatliv skal deles i den offentlige sfære og være gjenstand for offentlig debatt. Analysen viser at det må tungtveiende grunner til for at barnevernstjenesten skal stå frem offentlige i enkeltsaker. Når mennesker opplever sorg og kriser, kan man i perioder fremstå hjelpeløse, og ta avgjørelser som er styrt av impulsivitet (Leenderts, 2014, s. 29). Slike avgjørelser kan for eksempel være når misfornøyde foreldre kontakter pressen og opphever taushetsplikten, for å få bistand i barnevernssaker.

Løgstrup formidler at mennesker er født med en naturlig tillit til andre mennesker. Med den naturlige tilliten er også mennesker som er avhengig av hjelp, tilbøyelige til å stole på mennesker og systemer som er helt ukjente (Grimen, 2013, s. 42). Det medfører også en risiko for at tilliten avhengige mennesker gir, kan bli misbrukt. På mange måter er det ufornuftig å stole på mennesker og systemer man vet lite om (Grimen, 2013, s. 42). Når foreldre går ut i media, kan det derfor være nyttig å ha en barnevernstjeneste som verner om foreldre og barn som mangler en upersonlig tillit til journalister. Til forskjell fra foreldre og media, viser analysen at barnevernstjenesten et ansvar for å ha et mer langsiktig perspektiv på konsekvensene det vil ha for familier og barn å utlevere taushetsbelagt informasjon. Det er en stor makt å forvalte informasjon om andre mennesker sine liv (Christoffersen, 1999, s. 38).

Likevel er det slik at profesjoner som jobber med mennesker ofte kan glemme at sårbare mennesker ikke bare er et offer som skal vernes om og hjelpes, men at mennesker også må ansvarliggjøres og utfordres (Leenderts, 2014, s. 51). På mange måter skal ikke hjelpere frata brukerne sin autonomi til å prate med media, eller hindre pressen i å få informasjon når foreldrene selv opphever taushetsplikten. Journalistene sier i intervjuene at de ofte opplever at folk vil prate med pressen, selv om de er i sorg og i livskriser. Analysen viser at informantene fra media mener at barnevernstjenesten tidvis holder for mye informasjon

tilbake. Journalistene mener at barnevernstjenesten bør stå frem offentlig når muligheten til å nyansere saker byr seg. Kan det være slik at barnevernstjenesten verner for mye om sine brukere?

Den svenske statsviteren Bo Rothstein har omtalt beslutninger som fattes i velferdstjenestene som «demokratiets sorte hull». Han mener med det at: «De skjønnsmessige vurderingene er underlagt profesjonene sin kontroll - ikke folkets og de som har gitt beslutningsautoriteten til profesjonene (Rothstein, 2008, s. 5)». Som hjelper, tar man ofte skjønnsmessige vurderinger ut ifra hva man som profesjonell tenker er etisk og faglig riktig. Christoffersen mener imidlertid at man som profesjonell må handle mer ut ifra min nestes forestilling om hva som er godt og ondt (Christoffersen, 1999, s. 44). Det er galt om man bruker den etiske fordringen til å ta herredømme over andre mennesker sine liv. Da viskes grensene ut mellom hjelp og overgrep (Christoffersen, 1999, s. 44). Basert på undersøkelser som Bufdir har foretatt, har imidlertid et flertall i den norske befolkningen tillit til barnevernet i dag (Bufdir, 2019).

For å hindre overgrep og maktmisbruk blant velferdstjenestene, er åpenhet og innsyn viktige mekanismer for å holde kontakten med offentligheten (Læret & Skivenes, 2019, s. 45). Offentligheten definerer Habermas som den sfære som hvor privatfolk samles til publikum (Habermas, 2008, s. 11). Media er en viktig form for en slik offentlighet. Et sentralt prinsipp for offentlighetene er den herredømmefrie kommunikasjonen. Det handler om at alle mennesker har lik rett til deltagelse, alle temaer kan diskuteres og at det er kraften i det beste argument som gir innflytelse (Aakvaag, 2008, s. 189). På mange måter viser analysen at Habermas sin teori om den herredømmefrie kommunikasjonen ikke lar seg forene med barnevernstjenestens sitt samfunnsansvar.

For alle mennesker har ikke lik rett til å delta, og det er ikke alle temaer som kan diskuteres. På en måte burde barnevernstjenesten kunne delta og dele informasjon i den offentlige debatten. Analysen viser at barnevernskonsulentene innehar en stor mengde informasjon som kunne nyansert bildet av saken. På den andre siden er det ikke alle temaer som egner seg for offentlig debatt. Hvis foreldrene uttaler seg til media, så regnes de som privatpersoner som personlig velger å uttale seg om sine egne forhold. For

barnevernstjenesten, må derimot åpenheten begrunnes i at det er til barnet beste (Figenschow et al, 2006, s. 52). Likevel er det viktig å utfordre åpenhet i barnevernstjenesten og undersøke mulighetsrommet for nyansering av barnevernssaker. En måte barnevernstjenesten kan unngå å gå på akkord med personvernet og taushetsplikten, som er viktige profesjonsforståelser i barnevernstjenesten kan være at; beslutninger offentliggjøres i etterkant, eller at offentligheten kan få innsyn i sakene ved en senere anledning (Læret & Skivenes, 2019, s. 45). Informantene fremhever også muligheten for at barnevernstjenesten kan si noe om saker på et generelt grunnlag, fremfor å svare «ingen kommentar».

5.3 Kunnskap og kvalitet i medieomtalen

Mediene sin profesjon spiller en avgjørende rolle i dagens samfunn ved å formidle informasjon, påvirke meninger og bidra til å forme vår kollektive forståelse av verden (Bang, 2007, s. 231). Når en barnevernssak omtales i media, presenteres saken som en nyhet. Den historien som gjenfortelles i mediene danner ofte grunnlaget for hva vi oppfatter som sannhet (Figenschow, 2006, s. 46). For å opprettholde et velfungerende demokrati og en informert befolkning, er det avgjørende at medieomtalen er preget av kunnskap og kvalitet. Det innebærer at mediene må være både troverdige, nyanserte og at mediene har innsikt i de sakene de skal presentere.

Analysen viser at informantene fra barnevernstjenesten opplever at journalistene tidvis presenterer en negativ og virkelighetsfjern fremstilling av barnevernssaker i media. Informantene fra media sier at de derimot gjør så godt de kan, i mangel på informasjon fra primærkilder som kan bidra til en mer nyansert vinkling. Utfordringen er at publikum ofte baserer sin mening utelukkende på grunnlag av den informasjonen som kommer frem i media. Lesere har en evne til å sympatisere med de sårbare, og bare lese overskrifter (Figenschow, 2006, s. 47).

Bufdir sin undersøkelse understøtter Figenschow sine tanker. I undersøkelsen fremkommer det at de fleste informanter oppgir at de får sitt hovedinntrykk fra barnevernet gjennom TV/media/presse (Bufdir, 2019). Offentligheten er et arnested for kommunikativ handling. Den enighet som oppstår her utgjør også den offentlige meningen. Den offentlige meningen er samfunnets og borgernes felles stemme (Garsjø, 2008, s. 189). Hvis media utelukkende

presenterer en negativ omtale av barnevernstjenesten, eller hvis informasjonen er for ensidig, vil ikke borgerne få et troverdig og nyansert bilde av barnevernstjenesten. Informantene fra barnevernstjenesten og media trekker frem behovet for at man må gjøre mer for å løfte barnevernstjenesten i nyhetsbildet.

Hvis samfunnsborgerne skal kunne delta i beslutningsprosesser i et demokratisk samfunn, er borgerne avhengig av å få informasjon som er troverdig for å gjøre seg opp en mening. Media har et opplysningsansvar og en sentral rolle i å sørge for at alle syn slipper til i offentligheten (Aalberg & Elvestad, 2012, s. 13). Demokratiet bygger på sannhet og på retten til fri meningsdannelse (Bang, 2007, s. 46). Habermas løfter frem de kritiserbare gyldighetskravene. Det handler om at når en person deltar i kommunikativ handling med andre mennesker, så skal man søke etter å oppnå de tre gyldighetskravene. Disse sannhetssøkende kravene kan trolig media også underskrive på at er en rimelig fordring i deres daglige formidling (Rasmussen, 2001, s. 58). Rasmussen trekker frem følgende spørsmål som mediene bør stille seg før de skal presentere en sak. Legger mediene frem sannheten etter beste evne? Er de åpne for andre synspunkter og meninger? Bidrar de til presentere saken, snarere enn å markedsføre og fremheve konflikt materialet (Rasmussen, 2001, s. 58)?

Media skal jobbe etter sannhetsprinsippet. Det innebærer at mediene har et ansvar for å beskrive det som skjer i tråd med virkeligheten (Bang, 2007, s. 46). Selv om nyhetsbildet skal fenge leseren, så har media et ansvar for å søke sannheten etter beste evne. Det er for at leserne skal få presentert en troverdig virkelighet. Informantene fra media sier at i en «breaking news» fase så vil mediene kun publisere den faktainformasjonen de besitter fra troverdige kilder. Selv om slike saker ofte kan ha store overskrifter, viser analysen at disse sakene ofte er svært virkelighetsnære. Når overskriften er at to jenter døde under barnevernets omsorg, så er det en sannhet som presenteres for offentligheten. Imidlertid kan saken virke brutal og lite nyansert ovenfor de profesjonelle som har fulgt opp Mina og Mille. Det er pressen sin fulle rett til å skrive slike overskrifter og informere om det som skjer i samfunnet (Pressens faglige utvalg, 2021). Likevel er viktig at media har med seg en forståelse om at lesere kan gjøre seg opp en mening utelukkende på bakgrunn av overskrifter og det media formidler.

Rasmussen skriver også at mediene må være åpne for andre synspunkter og meninger. (Rasmussen, 2001, s. 58). I «breaking news» fasen så vil media innhente den informasjonen som er tilgjengelig fra kilder som ønsker å dele. Tidlig i hendelsesforløpet av en sak, vil det ofte være få meninger og synspunkter. Etter hvert som tiden går, vil flere kilder uttale seg. Det er fordi media innhenter flere synspunkter og meninger om saken. Media har et ansvar for å presentere en informasjonsdybde. Informasjonsdybden innebærer at leserne skal få god bakgrunnsinformasjon i sakene, slik at de kan vurdere fakta, kvaliteten og motivet for det som blir skrevet (Aalberg & Elvestad, 2012, s. 85). For at media skal kunne presentere en dypere innsikt til leserne, viser analysen at barnevernstjenesten burde ettergå fakta løpende eller bidra med innspill til saken.

Informantene fra media oppfordrer også barnevernstjenesten til å ta kontakt med media eller gå ut med en felles pressemelding. Journalistene mener det er viktig at barnevernstjenesten deler synspunkter eller meninger allerede i en tidlig fase, slik at leseren får god nok innsikt om saken. Analysen viser at det er lite hensiktsmessig at barnevernstjenesten svarer journalistene med «ingen kommentar» eller gjennom epost. Det bidrar ikke til kunnskap eller kvalitet i medieomtalen. Informantene fra media forteller at de søker og ønsker synspunkter og meninger fra barnevernstjenesten, men de erfarer at barnevernstjenesten ikke ønsker å dele. Dermed er risikoen stor for misforståelser og feilinformasjon. Basert på informantene sine uttalelser har barnevernskonsulenter og journalister ulike profesjonsetiske forståelser. Media skal opplyse, informere, selge aviser og være «vaktbikkjer». Barnevernstjenesten skal beskytte og ivareta særskilt sårbare barn.

Barnevernstjenesten har imidlertid god grunn til å være forsiktig med å dele informasjon med mediene. Selv om mediene skal presentere saken, snarere enn å markedsføre og fremheve konflikt materialet, er det tilfeller hvor mediene fordreier saksforhold, leder vanskelige diskusjoner på avveie og anvender manipulerende teknikker (Rasmussen, 2001, s. 60). Selv om media skal legge vekt på saklighet (Pressens faglige utvalg, 2021), er det samtidig et stort antall konkurrerende medier som skal tjene penger. Dermed kan det bli en overflod av sensasjonspregede nyheter som skal fenge leserne. I dagens informasjonssamfunn er det ikke mangel på informasjon som er et problem, men overfloden

av tilgjengelig informasjon (Aalberg & Elvestad, 2012, s. 88). Det kan være utfordrende for offentligheten å danne seg meninger, fordi det er et stort antall polariserende og uklare meninger i massemediene. Som et resultat av mye informasjon og ulike konkurrerende medier, er journalistene i fokusgruppeintervjuet klare på å at ikke alt har en nyhetsverdi.

Medienes søken etter størst mulig profitt gir i følge Habermas utslag i at underholdende stoff, blir prioritert foran samfunnsmessig relevant informasjon. Og i det, at alt som finnes av seriøst stoff blir anrettet på en mest mulig underholdende måte (Gripsrud, 2011, s. 242). Det medfører at hvis saker om barnevernstjenesten skal komme på dagsordenen, sier informantene fra media at sakene må ha en nyhetsverdi. Analysen viser at det ikke hjelper at barnevernstjenesten presenterer en tilstandsrapport uten informasjon som avviker fra normalen. For at noe skal være en nyhet, er det noen generelle kriterier som må oppfylles. Viktige kriterier som er en del av profesjonsforståelsen til journalistene er blant annet avvik fra normalitet, sensasjoner eller ferskhets (Bang, 2007, s. 225). På mange måter kan en forståelse av disse kriteriene bidra til å skjønne hvordan mediene utfører sin rolle og hvilken vurderinger de gjør seg før publisering.

Hvis barnevernstjenesten vil fremme kunnskap og kompetanse om barnevernstjenesten i nyhetsbilde, viser analysen at det må mennesker til for å fortelle om faget og dele historier fra virkeligheten. Barnevernstjenesten må tenke kreativt omkring hvordan man kan spre kunnskap om faget, slik at medieomtalen blir mer nyansert. Selv om det er media som setter dagsordenen, har barnevernstjenesten mulighet til å påvirke det som skrives i kraft av språket. Språklig kommunikasjon utgjør et sett med begrensninger, men det er også et kolossalt arsenal av muligheter (Gripsrud, 2011, s. 312). Igjen er vi tilbake til viktigheten med en dialog og samarbeid på tvers av profesjoner. Dialog og samarbeid på tvers av profesjoner, muliggjør at man sammen kan finne gode nyhetssaker som kan spre kunnskap og kvalitet i nyhetsbildet. Hvis ikke barnevernstjenesten selv informerer media om mulige nyhetssaker, forteller informantene fra media at de heller ikke klarer finne sakene på egenhånd. Når barnevernstjenesten ikke deler, er risikoen også stor for at sakene som presenteres er ensidige og preget av sensasjonalisme.

5.4 Behovet for felles etiske retningslinjer

Analysen viser at barnevernstjenesten og media har ulike samfunnsmandater som kan stå i konflikt med hverandres profesjonsforståelse og mulighetsrommet for dialog. Dette fremkommer i dialogen med informantene. Media har en viktig demokratisk oppgave både lokalt og internasjonalt. De skal fungere som kanaler for opplysningsarbeid og som forum for politisk debatt (Aalberg & Elvestad, 2012, s. 11). Barnevernstjenesten sitt samfunnsoppdrag handler i liten grad om opplysningsarbeid. Deres oppdrag er derimot å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid (Follesø, 2021, s. 22). Selv om profesjonene har ulikt samfunnsmandat, betyr det ikke at media og barnevernstjenesten er helt uavhengig fra hverandre. I alvorlige barnevernssaker som Spydeberg-saken, hvor to unge jenter blir funnet døde av en overdose under barnevernets omsorg, vil mediene naturlig melde sine interesse og ønske et konstruktivt samarbeid med barnevernstjenesten. Et samarbeid mellom barnevernstjenesten og media kan imidlertid være krevende eller konfliktfylt.

I analysen får man et innblikk i at barnevernstjenesten og media ofte jobber i to ulike retninger, selv om informantene også formidler at de kan jobbe mot samme mål. For eksempel når informantene fra media forteller om Valdres-saken. Barnevernstjenesten har som Løgstrup sier andre mennesker sine liv i sine hender, og barnevernstjenesten er avhengig av å ha mest mulig informasjon før man fatter beslutninger og informerer media (Christoffersen, 2015, s. 86). Imidlertid handler journalister i større grad på de faktaene man innhenter underveis i hendelsesforløpet. Utfordringen med dagens profesjonsbaserte samfunn er at når den profesjonelle har ervervet seg spesialisert kompetanse, har vedkommende også et selvstendig ansvar for å vurdere og ivareta de oppgavene en er satt til å løse. Ulike profesjoner har forskjellig profesjonsetikk, som ikke alltid er forenlig i et samarbeid (Christoffersen, 2015, s. 25).

Til tross for at media har vær-varsom-plakaten, og barnevernstjenesten har FO sitt yrkesetiske grunnlagsdokument, har ikke profesjonene oppnådd en etisk enighet. På bakgrunn av det informantene problematiserer, viser analysen at det trolig ville vært hensiktsmessig med felles etiske retningslinjer. Målet med felles etiske retningslinjer er å utvikle gode holdninger, tillit og praksis mellom profesjonene. Etiske retningslinjer bør gjøres

kjent for alle og jevnlig benyttes til refleksjon over egen praksis (KS, 2015). Basert på informantene sine utsagn i intervjuene, kommer det frem flere gode innspill fra deres praksiserfaringer, som kan bidra til å utvikle felles etiske retningslinjer.

Åpenhet og dialog er et punkt som informantene fremhever hyppig. Selv om det oppfordres til åpenhet og samarbeid i det yrkesetiske grunnlagsdokumentet (FO, 2019, s. 14) og i Vær- varsom plakaten (Pressens faglige utvalg, 2021), er det likevel utfordrende for både barnevernstjenesten og media å vite hvor man skal begynne. Informantene fra barnevernstjenesten bekrefter at holdningene til media på nåværende tidspunkt er negative. Analysen viser at barnevernskonsulentene opplever å være utrygge og usikre i samhandlingen med media. De er redde for å bryte loven eller gjøre noe feil. På nåværende tidspunkt viser analysen at informantene mener det er krevende å dra nytte av hverandre i et symbiotisk samspill. Derfor bør det settes på dagsordenen å undersøke, samt i større grad tydeliggjøre skriftlig hva som er god praksis mellom profesjonene.

Et annet sentralt punkt som det bør legges vekt på i felles retningslinjer er profesjonelt kildevern. Informantene fra media opplever at det er ledere eller pressekontakter som står for uttalelsene i media. Dette sier journalistene er uheldig siden ledere og pressekontakter ikke alltid har kjennskap eller erfaring til de enkelte vurderingene som er gjort i sakene. Habermas er tydelig på at det ikke lengre bare er eksperter eller filosofer som har kommunikativ makt i samfunnet (Høibraaten, 1999 s. 3). Dermed har også profesjonelle mulighet for å stå frem i media. Likevel kan det være krevende for barnevernskonsulenter å stå frem offentlig i tunge barnevernssaker. På mange måter skal pressen skal være kritisk til valg av kilder, og tilstrebe bredde og relevans jf. punkt 3.2 (Pressens faglige utvalg, 2021), Likevel kan det være riktig at ledere verner om de profesjonelle i barnevernet, og at pressen har respekt for at ikke alle ønsker å være gjenstand for den offentlige mening.

Hvis man skulle laget felles etiske retningslinjer for media og barnevernstjenesten er det også viktig å fremheve personvern. Personvern er et sentralt etisk og juridisk hensyn for barnevernskonsulenter. I vær- varsom plakaten står det derimot om personvern at man skal fremvise respekt for menneskers privatliv, og når barn omtales er det god presseskikk å ta hensyn til hvilke konsekvenser det kan få for barnet (Pressens faglige utvalg, 2021). Begge

profesjonene gjør egne etiske vurderinger om personvern, men det er i dag ingen etisk enighet mellom profesjonene. Derfor blir det krevende for barnevernstjenesten å ha tillit til at opplysninger ikke blir misbruk. Det vil få store konsekvenser for barnevernstjenesten hvis privat informasjon kommer på avveie. Fordelen ved å lage etiske retningslinjer om personvern er at man sammen kan skape den etiske standarden man vil ha, og avklare hva som ikke aksepteres (KS, 2015).

Til slutt bør også saklighet trekkes frem som et punkt. Informantene fra barnevernstjenesten opplever at medieomtalen vedrørende barnevernssaker eller barnevernstjenesten utlukkende er sensasjonspreget. Imidlertid skal pressen i følge vær-varsom plakaten jf. punkt 4.1 legge vekt på saklighet og omtanke i innhold og presentasjon (Pressens faglige utvalg, 2021). Sensasjonspregede nyheter kan også være saklige, men utfordringen som journalistene trekker frem, er at mediene publiserer et stort antall negative saker om barnevernstjenesten. Dermed blir fremstillingen av barnevernstjenesten i offentligheten unyansert og lite saklig. Hjertø sine tall understøtter utsagnene til journalistene. I funnene hennes er det en stor overvekt av negative artikler om barnevernstjenesten i Norges tre største aviser (Hjertø, 2017, s. 62).

Nyhetsredaksjoner har imidlertid et nærmest uendelig antall nyheter til disposisjon. Hverdagen er generelt for begivenhetsløs til å fange nyhetsbilde sin oppmerksomhet (Bang, 2007, s. 135). Dermed må også barnevernstjenesten ta et større profesjonelt ansvar for å kontakte media når man har forslag til gode nyheter. Journalistene i fokusgruppeintervjuet sier at de beste historiene fortelles av mennesker. Analysen viser at barnevernskonsulentene ikke er uenige, men det å stå frem med fullt navn og bilde i media medfører også en stor risiko for personlig hets i dagens medielandskap. Analysen viser at det å tåle hets i media ikke er en del av profesjonsforståelsen til barnevernskonsulentene.

6. Konklusjon

Formålet med denne studien har vært å undersøke og frembringe kunnskap om hva slags profesjonsforståelser som kommer til uttrykk i intervjuene med barnevernskonsulenter og journalister, og hvordan dialog mellom profesjonene kan muliggjøre en økt nyansering av

barnevernssaker i mediebildet. Min manglende innsikt i media sin profesjon, var utgangspunktet for valg av tema og problemstilling. Jeg var også svært skeptisk til media sin fremstilling av Spydeberg-saken, og barnevernet sin tilbakeholdenhet i mediebildet. Jeg ønsket derfor å åpne opp for en utforskende dialog mellom profesjonene i form av fokusgruppeintervju og to individuell intervjuer. Basert på informantene sine tilbakemeldinger, har det vært nyttig å sette dialog og profesjonsforståelser på dagsordenen. I dialogen med informantene har jeg som forsker og dere lesere fått et bedre innblikk og en praktisk tilnærming til to ulike profesjoner. Dette anser jeg som det mest verdifulle bidraget til mitt prosjekt.

Konklusjonen på studiet er at dialog og profesjonsforståelse på tvers av media og barnevernstjenesten er et utforsket område, som det må settes mer søkelys på i praksis. Studiet mitt viser at det ikke er nok å skriftliggjøre forholdet mellom media og barnevernstjenesten. Det må samarbeid og kommunikasjon til mellom profesjonene for at man skal kunne dra nytte av hverandres kompetanse og handlingsrom. Dialogen på tvers av profesjonene kan bidra til mer kunnskap og kvalitet i medieomtalen. Det er sentralt for å bidra til en mer nyanserte fremstilling av barnevernstjenesten i mediebildet.

Kommunikativ handling og tillit er sentrale begreper i dette studiet. Det fremkommer i analysen at journalister og barnevernskonsulenter har ulike profesjonsforståelser. Profesjonene er et stykke unna å oppnå en etisk enighet. Analysen viser at taushetsplikt og personvern er en viktig del av barnevernskonsulenter sin profesjonsforståelse. Journalister sin profesjonsforståelse tar utgangspunkt i ytringsfrihet og opplysningsplikt. Det kan være krevende å forene ulike profesjonsforståelser. Barnevernstjenesten og media bør gjennom kommunikativ handling etterstrebe å finne frem til en grunnleggende felles målestokk for hva som er rett og galt i en dialog.

Informantene fra barnevernstjenesten og media formidler at de er svært positive til en dialog med hverandre. Slik som situasjonen er på nåværende tidspunkt, beskriver barnevernskonsulentene at de er utrygge og usikre i samhandling med media. De er redde for å bryte loven eller si noe feil som kan bli misbrukt i media. Derfor er det krevende å samarbeide om enkeltsaker. Analysen viser at profesjonene må begynne å bygge mer tillit til

hverandre, og ta små skritt for å oppnå mer dialog. Det fremkommer imidlertid i studiet at det er barnevernstjenesten som må ta det første skrittet. Barnevernstjenesten må også begynne å utfordre hva begrepet «åpenhet» betyr i praksis.

Funnene i denne studien baserer seg på informantene sine egne fortellinger og opplevde livsverden. På bakgrunn av disse svarerne er det utfordrende å standardisere resultatene mine. Hvis en annen forsker hadde intervjuet nye informanter, er det ingen garanti for at man hadde fått de samme svarene og tolket de samme begivenhetene. I dette studie har jeg imidlertid ikke forsøkt å oppnå noen fasit. Jeg har søkt etter mulige forståelser ut ifra et skriftlig datamateriale.

Siden det med stor sannsynlighet finnes andre barnevernskonsulenter eller journalister som har andre meninger og erfaringer, kunne det være interessant og ha forsket videre på dette temaet. En annen mulighet er å ta utgangspunkt i dialog mellom barnevernsledere og redaktører. I fokusgruppeintervjuet fremkommer det at barnevernskonsulenter sjeldent har kontakt med media. Dersom jeg hadde hatt en større tidsramme ville det også vært spennende å utforske barn og familier sine erfaringer med å bli fremstilt i media. Selv om det er mange mulige temaer å utforske videre, har implikasjonen av denne studien vært med på å belyse at barnevernstjenesten og media bør åpne opp for en dialog på tvers av profesjoner. Det at informantene har ulike profesjonsforståelser er ikke et hinder for dialog og samarbeid. Det krever imidlertid at man setter av mer tid å forstå hverandres profesjoner.

7. Litteraturliste:

Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologiske teorier*. Abstrakt forlag

Aalberg, T., & Elvestad, E. (2012). *Mediesosiologi* (2.utg). Det norske samlaget

Aase, T. H. & Fosseskåret, E. (2014). *Skapte virkeligheter, om produksjon og tolkning av data* (2.utg). Universitetsforlaget

Angelo, E & Georgii-Hemming, E. (2014). Profesjonsforståelse *Nordisk musikkpedagogisk forskning* 15(14), s. 25–47. https://nmh.brage.unit.no/nmh-xmlui/bitstream/handle/11250/2372661/Angelo%26Georgii-Hemming_Profesjonsforstaelse_2014.pdf?sequence=1

Bang, T. (2007). *Makt og spinn i mediene* (2. utg). Abstrakt forlag

Barnevernsloven (2021) *Lov om barnevern (LOV-2021-06-18-97)*. Lovdata:
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97/KAPITTEL_1#KAPITTEL_1

Brandt, B. (1996). *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*.
Universitetsforlaget.

Bufdir. (2019). *Befolkningens holdninger til barnevernet*.
https://www2.bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/befolkningens_holdninger_til_barnevernet_november_2019.pdf

Bufdir. (2021, 27. april.). *Gode råd om mediekontakt*.
https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/mediekontakt___gode_rad_om_mediekontakt/

Bufetat. (u.å). *Journalisthåndbok*,

https://bestill.bufdir.no/userfiles/products/26/BUF00047%20-%20Journalisthndbok_web.pdf

Christiansen. Ø, & Kojan. B. H. (Red.) *Beslutninger i barnevernet* (2.utg)
universitetsforlaget.

Christoffersen, S.A. (1999). *Etikk, eksistens og modernitet- Innføring i Løgstrups tenkning.*
Tano Aschehoug

Christoffersen, S.A. (Red.). (2015). *Profesjonsetikk,*
om etiske perspektiver i arbeidet med mennesker. (2.utg). Universitetsforlaget

Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode –*
en kvalitativ tilnærming. Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2013). *Metode og oppgaveskriving* (5.utg.).
Gyldendal akademisk

Den nasjonale forskningsetiske komite. (2010, 15. januar).

Veiledning for forskningsetisk og vitenskapelige vurderinger av
kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag.

<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/med-helse/vurdering-av-kvalitative-forskningsprosjekt-innen-medisin-og-helsefag/>

Drageset, S., & Ellingsen, S. (2011, 1.februar).

Å skape data fra kvalitative forskningsintervjuer

<https://sykepleien.no/forskning/2011/02/skape-data-fra-kvalitativt-forskningsintervju>

Eide, S. B & Skorstad, B (2005). *Etikk: Til refleksjon og handling i sosialt arbeid* (3.utg).
Gyldendal akademisk

- Ellingson, L. L. (2012). interview as embodied communication. I J. F. Gubrium, J.A. Holstein, A.B. Marvasti, & K.D. McKinney (red.), *Handbook of interview research: The complexity of the craft*. (2. utg.). (s. 525-539). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ertesvåg, F., Åsgård, A, S, M,. Fogner, F, V,. Kreutz-Hansen, H,. Ruud, T-E, T,. Matre, J,. Farestvedt, I, B. & Borgmo, J, S (2023, 8. januar). *To tenåringsjenter funnet døde i Spydeberg- En forferdelig sak*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/O86GKI/to-unge-kvinner-funnet-omkommet-i-spydeberg>
- Fangen, K. (2014). *Deltagende observasjon* (2.utg.). fagbokforlaget
- Fauske, H., Lichtwarck. W., Bennin. C, & Bauer. B. A., (2019). Tverrfaglig samarbeid i barnevernets beslutningsprosess. Christiansen. Ø, & Kojan. B. H. (Red.) *Beslutninger i barnevernet*. (2. utg., s. 179-194. universitetsforlaget.
- Figenschow, W., Ringberg, E. & Ekanger, M. (2006). *Barnevern – Medier og juss*. Gyldendal akademisk
- Garsjø, O. (2014). *Sosiologisk tenkemåte- En introduksjon for helse-og sosialarbeidere* (2.utg.). Gyldendal akademisk
- Grimen, H. (2006). *Profesjon og profesjonsmoral*. Senter for profesjonsstudier. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/3081/42006%2c%20Grimen%2c%20Profesjon%20og%20moral.pdf?sequence=4&isAllowed=y>
- Grimen, H. (2008). Profesjon og tillit. Molander, A. & Terum, L. I. (Red.), *Profesjonsstudier*. Universitetsforlaget

Grimen, H. (2013). *Hva er tillit*. Universitetsforlaget

Gripsrud, J. (2011). *Mediekultur, mediesamfunn* (4.utg). Universitetsforlaget

Habermas, J. (1984). *The theory of communicative action. Volume One: Reason and the rationalization of society*. Boston: Beacon press

Habermas, J. ([1992] 2007): *Offentlig mening, kommunikativ makt og aktører i det sivile samfunn*. I: Barbara Gentikow og Egil G. Skogseth (red.): *Medier og demokrati*, s. 30–46. Oslo: Scandinavian Academic Press/Spartacus Forlag.

Habermas, J. (2008). *Borgerlig offentlighet*. Bokklubbens kulturbibliotek

Hjertø, P. (2017). *Barnevernets omdømme og media sin påvirkning*.
<https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/12078/thesis.pdf?sequence=2>

Høibraaten, H. (1999). *Kommunikativ makt og sanksjonsbasert makt hos Jürgen Habermas, Om makt. Teori og kritikk*. Gyldendal

Jenssen, D., Kjørstad, M, Seim, S. & Tufte, P.A. (Red.). (2020)
Vitenskapsteori for sosial- og helsefag (s.11-23). Gyldendal akademisk

Johannesdottir, H.(2013) Barnevern og media – Kan tilliten styrkes gjennom tverrprofesjonell undervisning? *Tidsskriftet Norges barnevern*, 90(3), 146-156.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2013-03-03>

Johansen, S. A, & Sponberg, O. M. (2019, 4. september). *Morens straff skjerpes i Valdres-saken*. https://www.nrk.no/innlandet/valdres-saken_-moren-dommes-til-tre-ars-fengsel-1.14669998

- Justis- og beredskapsdepartementet. (2023, 1. mars),
Ny veileder og taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/e04496ee95104dfebe4383ece33ddc3c/no/pdfs/g-0454-b.pdf>
- Knudsen, E., Iversen, M, H. & Vatnøy, E. (2018). Til den andre siden.
Norsk medietidsskrift, 25(2), 1-20.
- KS. (2015, 8. september). *Etske retningslinjer, gode eksempler*
<https://www.ks.no/fagomrader/demokrati-og-styring/etikk/etske-retningslinjer--gode-eksempler/>
- Kvale, S & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg.).
Gyldendal akademisk
- Leenderts, T.A. (2014). *Person og profesjon-
Om menneskesyn og livsverdier i offentlig omsorg* (3. utg). Gyldendal akademis
- Lindseth, A & Nordberg, A. (2004).
A phenomenological hermeneutical method for researching lived experience.
Scandinavian Journal of Caring Sciences, 18 s. 145-153.
- Luhmann, N. (1999). *Tillid- en mekanisme til reduktion af social kompleksitet.*
Hans Reitzels forlag
- Læret, O. K, &, Skivenes, M. (2019).
Kvalitet og legitimitet i barnevernets beslutninger
Christiansen. Ø, & Kojan. B. H. (Red.) *Beslutninger i barnevernet.*
(2. utg., s. 34-47. universitetsforlaget.
- Løgstrup, K. E. (2010). *Den etiske fordring* (4.utg.). Klim

- Mangseth, M (2021). *Tillit, sosial orden og kunnskap: sosiologiske perspektiver på tillitens natur og funksjon i senmoderne samfunn*. Tidsskrift for samfunnsforskning. 62(3), 217-232.
- Meld. St. 40 (2001-2002). *Om barne- og ungdomsvernet*. Barne- og familiedepartement <https://www.regjeringen.no/contentassets/0a685a98cda24c5f83207c4be6d1b665/no/pdfa/stm200120020040000dddpdfa.pdf>
- Moland, A. & Nordli, Ø. (2023, 11 januar). *Tvillingene skal ha bodd på minst fem ulike barnevernsinstitusjoner*. <https://www.aftenposten.no/norge/i/O8EQBk/tvillingene-skal-ha-bodd-paa-minst-fem-ulike-barnevernsinstitusjoner>
- Nordby, H. (2013). *Etikk i barnevernet*. Gyldendal akademisk
- Pressens faglige utvalg. (2021, 1. januar). *Vær-varsom-plakaten*. <https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>
- Rasmussen, T. (2001). *Mediesamfunnets moral*. Pax forlag
- Rasmussen, T. (2003). *Luhmann, Kommunikasjon, medier, samfunn*. fagbokforlaget
- Regjeringen. (2022, 9. desember). *Etikk i forskningen* <https://www.regjeringen.no/no/tema/forskning/innsiktsartikler/etikk-i-forskningen/id2000710/>
- Rothstein, B. (2008). *Political legitimacy and welfare state: Five basic models*. Q0G Working papers series, 2008:9. Gothenburg: University of Gothenburg
- Rovick, A., Øyhovden, A., & Johansen, G. R. (2023, 21. januar). *Mille og Mina (16) døde*. *Nå forteller foreldrene hvem de var*. <https://www.tv2.no/spesialer/nyheter/spydeberg>

Snl, (2020, 12. november). *Presse*

<https://snl.no/presse>

Stortinget. (2022, 12. januar). *Bruk mediene*

<https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/stortinget-undervisning/videregaende-skole/deltakelse-og-pavirkning/Bruk-mediene/>

Thøren, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere*. Gyldendal akademisk

Tjora, A. (2021) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4.utg.).

Gyldendal.

Torgersen, U. (1972). *Profesjonssosiologi*. Universitetsforlaget

UiB. (2023, 16.mai). *Hva er profesjonsstudier?*

<https://www.uib.no/utdanning/112904/hva-er-profesjonsstudier>

Utdanningsforskning. (2017, 1.februar). *Makt og tillit*.

<https://utdanningsforskning.no/artikler/2017/makt-og-tillit/>

Willumsen, E. & Ødegård, A. (Red.). (2016). *Tverrprofesjonelt samarbeid-*

et samfunnsoppdrag (2.utg.). Universitetsforlaget

8.Vedlegg

Vedlegg 1- Informasjonsskriv om forskningsprosjekt med samtykkeerklæring

Informasjon om forskningsprosjektet

Medias rolle som formidler av alvorlige hendelser vedrørende barn under barnevernets omsorg

I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for dette forskningsprosjektet og hva prosjektet innebærer for deg.

Formål: Formålet med dette master prosjektet er å undersøke hvordan barnevernsansatte og journalister forstår medias rolle som formidler av alvorlige hendelser vedrørende barn under omsorg? Til dette masterprosjektet ønsker jeg å samle en gruppe journalister som har erfaring med å skrive om barnevern i media, samt en gruppe med ansatte i barnevernstjenesten som jobber med barn under omsorg til to fokusgruppe intervjuer. Hendelsen med tvillingene i Spydeberg den 08.01.23 vil være bakgrunnen for oppgaven. Hendelsen skapte stor medieomtale omkring barnevernstjenesten og institusjonstiltaket. I forbindelse med hendelsen i Spydeberg ønsker jeg en diskusjon omkring hvordan komplekse saker kan formidles ut til allmennheten.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Malene Fallstein masterstudent ved Oslomet storbyuniversitetet,
med veileder Marianne Buen Sommerfeldt

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Kriteriet for å bli trukket til å delta er: Journalist i en norsk avis, og erfaring fra arbeid med barnevernsrelaterte saker. Samt ansatte i barnevernstjenesten, som jobber med barn under omsorg.

Hva innebærer det for deg å delta i prosjektet?

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, vil det gjennomføres to samlinger med en varighet på omkring 90 minutter per samling. Samlingene vil bestå av en gruppe journalister og en gruppe barnevernsansatte. Den første samlingen vil ta utgangspunkt i en caseoppgave. I den andre samlingen vil det være fokus på samarbeidet mellom barnevernstjenesten og media ved alvorlige hendelser. Begge samlingene oppfordrer deltakerne til diskusjon og deling av egne erfaringer og tanker. Det vil bli benyttet lydopptak under samlingene. Lydopptaket vil bli transkribert i etterkant. Det kan være aktuelt å bruke opplysninger som yrke og erfaring i prosjektet. Likevel vil alle opplysninger om deg være anonymisert.

Du kan protestere

Du kan når som helst protestere mot at du inkluderes i dette forskningsprosjektet, og du trenger ikke å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du velger å protestere.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun veileder og jeg som vil ha tilgang til opplysningene. Navnet på kontaktopplysningene dine vil erstattes med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrig data og lagret på adskilte enheter. Disse enhetene vil også være innelåst. Informanten vil ikke gjenkjennes i en publikasjon.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 31. desember 2023. Datamaterialet fra intervjuet vil da bli slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler dine personopplysninger basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Oslomet har Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandørs personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- å protestere
- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer eller å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- OsloMet ved Malene Fallstein 97642911
- Veileder: Marianne Buen Sommerfeldt: marias@oslomet.no
- Personvernombud OsloMet: Inger-Johanne Flatland inger-johanne.flatland@oslomet.no
- Personverntjenester ved SIKT, på epost (personverntjenester@sikt.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen av prosjektet som er gjort av Sikts personverntjenester, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på epost (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Marianne Buen Sommerfeldt
Veileder

Malene Fallstein
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet medias rolle som formidler av alvorlige hendelser vedrørende barn under barnevernets omsorg, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i fokusgruppeintervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

-----

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2- Intervjuguide

Samfunnsroller, etikk og samarbeid.

Intervjuguide masterprosjekt 2023

Fokusgruppe intervju:

Informasjonsskriv og samtykkeform deles ut, presenteres og leses igjennom

1. Innledning og informasjon

- Deres personlige erfaringer, spørsmål, ideer og opplevelser er sentrale
- Håper på diskusjon mellom dere.
- Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Du må i så fall kontakte forsker på prosjektet, enten via epost, eller ved å si ifra direkte under intervjuet
- Alle deltakere presenterer seg med • fornavn, • fagområde, • Eventuelt noen ord om hvorfor valgt å delta på denne fokusgruppen.

2. Presentasjon om case oppgave

- Deltakerne får presentert spydeberg-saken som skjedde den 08.01.23.
(Vedlegg 3)
- Deltakerne får 5-10 minutter på å lese gjennom artiklene

3. Spørsmål til diskusjon

Profesjoner

- Etter å ha lest gjennom caseoppgaven. Hvordan skal media gå frem i arbeidet med barnevernssaker som Spydeberg-saken?
- Hvordan kan og bør barnevernstjenesten bidra til fremstillingen av barnevernssaker i media.

Etikk

- Hvilke etiske vurderinger gjør journalister når det skal publiseres alvorlige saker og hendelser som omhandler barnevernssaker?

- Hvilke etiske vurderinger gjør barnevernskonsulentene seg i forhold til media sin publiseringen av Spydeberg-saken

Samarbeid

- Hvordan bør media og barnevernstjenesten samarbeide om barnevernssaker i mediebildet?

4. Avslutning og informasjon om neste samling.

- Takker for deltagelse og engasjement

Vedlegg 3 – Caseoppgave

Tvillingsøstrene Mina Alexandra og Mille Andrea Hjalmarsen (16 år) fra indre Østfold ble funnet døde natt til søndag den 8.januar 2023. Politiet informerer om at jentene døde av en overdose, og at en tredje tenåringsjente også ble kjørt til sykehus for videre behandling. Mina og Mille bodde på en barnevernsinstitusjon i området, som media formidler at hadde omsorgen for jentene. Dagene etter dødsfallet skriver media at de har flere kilder som forteller at søstrene har hatt kontakt med barnevernstjenesten siden 2020. Jentene har vært inn og ut av psykiatri og barnevernstiltak grunnet flere overdoser og alvorlige spiseforstyrrelser. Jentene har også et aktivt liv på sosiale medier hvor TikTok gir et stort innblikk i tvillingenes liv.

Bufetat går ut i media etter hendelsen og formidler at de ikke har noen kommentarer til denne konkrete hendelsen. Bufetat sier at de ikke er fritatt taushetsplikt, og at denne hendelsen først og fremst er en politisak. Bufetat oppfordrer i sin uttalelse til ro i en akutt sorgfase av hensyn til de pårørende.

Vedlegg 4 – Godkjenning fra Sikt

[Meldeskjema](#) / [Barnevern og media - Formidling av et komplekst felt til allmennhet...](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

691096

Vurderingstype

Standard

Dato

21.03.2023

Tittel

Barnevern og media - Formidling av et komplekst felt til allmennheten

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet – storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for sosialfag

Prosjektansvarlig

Marianne Buen Sommerfeldt

Student

Malene Fallstein

Prosjektperiode

28.02.2023 - 30.12.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 30.12.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

KOMMENTARER TIL INFORMASJONSSKRIVET

Informasjonsskrivet ditt mangler en punkt loven krever er med. Du må derfor legge til dette punktet i informasjonsskrivet før du gir dette til forskningsdeltakerne dine. Du trenger ikke å laste opp den oppdaterte versjonen i meldeskjemaet:

- At du behandler opplysningene om dine forskningsdeltagere basert på deres samtykke

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.).

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!